

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Grozna smrt Ivana Juriševića, u morenog u tršćanskom zatvoru, još jedamput više u svijet strašnu stvarnost: fašistička Italija gazi sve one pojmove o čovjeku, koje je civilizacija stoljećima izgrađivala.

Da li će civilizovani svijet čuti taj Glas? Da li će se već jednom naći u svijetu snaga, koja će stati na put tom groznom -pohodu- fašističkog banditizma na najdelikatnije tekovina čovječanstva?

KRV IVANA JURIŠEVIĆA

ŽRTVE NASILJA V JULIJSKI KRAJINI

Ivan Jurišević, ubit v tržanskih zaporih 20 novembra 1933

Još jedan tragični lik u prvom stupcu onog našeg lista, koji ima doista tužnu zadaću, da bilježi bolnu kroniku trpljenja, poniženja i uvrijeda, što ih podnosi jedan narod.

I tako se često u toj kronici ponavlja krev, tako često iskrsava pred nas ovakav lik, tako se naglo povećava broj onih, koji su ubijeni u najboljim našim spisak, u spisak umorenih od nasilnika.

Mi kažemo? Registriramo, bilježimo za historiju. Upisujemo ovakva imena u naše duše, primamo te likove u naša srca, da bi tamo raspirili što jače svetu mržnju i odluku o svetu.

Mi ta imena nećemo zaboraviti, ona će jednoga dana biti ispisana na naše zastave. To kažemo mi.

No, je li to dovoljno, da li to može da zadovolji one, koji umiru, da li to može da oduševi nove da umru i na koncu koliko će ih još umrijeti, a da se njihova smrt zastavi tek u ovom prvom stupcu našega lista, kao na nekom konačnom cilju?...

Ne bi li već bilo vrijeme, da se jedan ovakav lik u boji krvi, s otvorenim ranama projicira na to veliko evropsko nebo, da odanle krikne poziv svijetu: sratite već jednom pogled na jednu zemlju i na jedan narod, koji je napušten od svijeta, bačen na mulke, prepušten na mrcvarenje, koji krvari iz stotinu rana i koji čeka da se javi savjest čovječanstva, o kojoj se toliko priča i o kojoj se toliko u lijepim, dirljivim knjigama piše.

Ne bi li već bilo vrijeme, da se svjetsko javno mnijenje makne na odlučan način i da se svijet zauzme za čovjeka koji je u Julijskoj Krajini bačen u skali vrijednosti tako nisko, kako nisko nije u civilizovanim relacijama niti životinja.

Ma da vjerujemo, da nigdje na svijetu ne vladaju prilike, koje bi se mogle nazvati idealnima, ipak smo uvjereni, da je ono, što se događa u Julijskoj Krajini doista u tolikoj mjeri protivno osnovnim načelima o značenju čovjeka, da bi baš Julijska Krajina morala postati glavni centar pažnje onih foruma, koji se bave zaštitom čovjeka.

U najnovije vrijeme čitav se svijet interesuje za crnce, koji su u Americi osuđeni na smrt, zato jer su navodno u vlakom htjeli da siluju jednu djevojku. Drže se mitinzi, pišu se o tome knjige i alarmirane su i u Americi i u Evropi hiljade i hiljade ljudi od velikog moralnog auktoriteta i upliva na javno mišljenje, da protestuju, da brane ljude da spasavaju ugrožene živote osuđenih crnaca.

U povodu onog procesa, koji se održava u Njemačkoj zbog paleža Reichtaga također je alarmirano svjetsko javno mišljenje, da bi se spasili ljudi, kojima prijeti najveća kazna. U Americi Fariza, Londona, Washingtona stupaju kolone, koje protestiraju protiv nasilja, koje se sprema nad pravednim ljudima. Stampaju se debele knjige na svim jezicima svijeta, štampaju se stotine brošura, listova i letaka, troše se milijuni. Čuveni Moro Giarferri grmi u pariskoj Sah Wagram pred hiljadama i hiljadama uzbuđenih: čitiri su čovjeka u opasnosti života!

A zar nije ono što se dogodilo Ivanu Juriševiću, ono, što se dogodilo Valentinu Erženju, ono što se dogodilo Dragu Bajcu i tolikim drugim, da ne spomenemo naše Streljane, Gortana i drugove, zar nije to sve jednako tako kravo?

Zar nije to možda i krvavije? Nema li tu u njihovoj krvi, u njihovoj smrti elemenata, koji bi bili bez ikakvih demagogija i bez ikakve patetike, kadri da pokrenu milijune na protest?

Babić Ivan, ubit v Burji, septembra 1921.
Bajec Drago, iz Vipave, umrl 15. oktobra 1928, na begu pred aretacijo.

Bajt France, iz Zelš pri Cerknici, ubit pri preходу čez mejo 1 8. oktobra 1933.

Berce Marjo, ubit dne 4. julija 1923.

Bidovec Ferdo, iz Trsta, ustreljen 6. septembra 1930. na Bazovici.

Bregant I., umrl na posledicah ran, dobljenih na begu v goriški bolnici 22. augusta 1928.

Cvek Jakob, iz Krnice, ubit 12. aprila 1921.

Eržen Valentin, iz Zakriža pri Cerknem, ubit 19. junija 1933.

Filipić Josip iz Novakov, umrl v konfinaciji na Liparih 29. decembra 1929.

Gortan Vladimir, ustreljen 17. oktobra 1929. v Pulju.

Grlica Ivan, ubit v Delavskem domu v Trstu, leta 1920.

Gropajc Anton iz Doline, umrl v Regina Coeli 16. julija 1930.

Hrovatin Matej iz Mačkovelj, umrl na posledicah nasilja 16. maja 1921.

Irgolić Anton napaden in ubit pred Narodnim domom novembra 1918 v Trstu.

Kerševan Josip, iz Prvačine, umrl nasilne smrti 30. septembra 1930.

Knez Anton iz Trnova pri Kobaridu, ustreljen od italijanskih okupacijskih oblasti v avgustu leta 1915.

Kocjančić Venceslav, iz Marezig, umrl v Regina Coeli, 24. decembra 1931.

Kofolj Albin iz Čepovana, ubit 27. avgusta 1926.

Košuta Nazarij iz Sv. Križa, umrl rad nasilja 15. aprila 1932.

Kraševac Jožef iz Ospa, ubit 16. maja 1921.

Kržišnik dr. J. M. umrl v Trnovem pri II. Bistrici, dne 22. januarja 1926.

Kukec Pepe iz Postojne, padel 2. septembra 1930. v boju z obmejnim stražami.

Mandić Josip, župnik, umrl v pregnanstvu v Sardiniji.

Marušić Franjo iz Trsta, ustreljen 6. septembra 1930. na Bazovici.

Miloš Zvonimir iz Trsta, ustreljen 6. septembra 1930. na Bazovici.

Nemec Bogumil, župnik v Komnu (po rodu Čeh), umrl vsled nasilja 22. novembra 1931.

Primožič R., umorien dne 11. septembra 1920.

Repulus Viktor iz Idrije, umrl v konfinaciji na Liparih 16. aprila 1931.

Roblek Hugon, lekarnar z Bleda, ponesrečil ob požigu Nar. doma v Trstu, 13. julija 1923.

Rubinić Ivan iz Krnice, ubit 12. IV. 1921.

Sabadin Ivan iz Sabadinov, umrl 15. maja 1921.

Sedej dr. Frančišek Borgia, goriški nadškof, umrl radi preganjanja, 28. novembra 1931.

Slavec Rok iz Mačkovelj, umrl na posledicah nasilja 16. maja 1921.

Smotlak Viktorija iz Mačkovelj, umrla na posledicah nasilja 16. maja 1921.

Špacapan Jože iz Oseljana pri Šempasu, umrl na posledicah ran dobljenih od fašistov o volitvah v goriški bolnici, dne 15. julija 1920.

Štrancar Anton iz Ajdovščine, ubit 20. maja 1924.

Tretjak iz Sv. Križa, umrl 30. marca 1921.

Tul Marija iz Mačkovelj, umrla na posledicah nasilja, 16. maja 1921.

Tul Peter iz Mačkovelj, ubit 16. maja 1921.

Valencić Vekoslav iz Trsta, ustreljen 6. septembra 1920, na Bazovici.

Vodopivec Jožef iz Ospa, ubit 16. maja 1931.

Vodopivec Peter iz Ospa, ubit 16. maja 1921.

Zorjul Andrej iz Gabrovice, ubit 16. maja 1921.

Šedem kmetov, decimiranih od italijanskih okupacijskih oblasti o juniju leta 1915. — Zakopani su ob Soči za vasio Idersko pri Kobaridu.

IZ UREDNIŠTVA

NAŠ BOŽIĆNI BROJ

već se sprema i zbog velikog posla u štampariji pred Božić počinje se izradjivati već 15 decembra. Rukopisi moraju biti u redakciji najkasnije do toga datuma. Molimo naše saradnike, da će uvažeti i da nam na vrijeme dostave svoje rukopise. Idućeg petka naš list neće izići radi posla oko Božića, pa molimo pretplatnike, da to uvažeti.

*** SVOJIM SARADNICIMA**
javljam, da sam se vratio s puta u inostranstvo, i da sam s ovim brojem opet preuzeo redakciju »Istre«.
Ive Mihovilović.

RADI NAJDENEGA OROŽJA - PET LET JEČE!

Gorica, december 1933. Pred nekaj dnevi je bil David Arčon in Renč obsojen pred goriškim sodiščem na pet let ječe, ker so pri preizkavi našli na njegovem domu dve puški in en revolver. Arčon je imel že prej več preiskav, zato je skoro nemogoče, da bi omenjenega orožja ne našli že prej, če bi ga res imel. Zato se govori, da somu bile puške podtaknjene, da bi tako našli fašisti povod za aretaciju. Tako kot Arčonu se je na Primorskem že mnogim zgodilo.

DEVET MJESeci ZATVORA ZBOG NE-DOSTOJNOG PONAŠANJA PRED GO-SPODINOM MILICIONEROM

Rijeka, decembra 1933. — Na Rijeci je bio osuđen na 9 mjeseci zatvora Josip Trevižan, star 44 godine. Njega je tužio milicioner Secondo Lolzan. Trevižan je jednog dana bio u gostioni, kad je milicioner došao i zatražio od njega na grub način dokumente. Trevižan u prvi mah nije htio da se legitimira, a kad je milicioner postao grub, izvadio je Trevižan dokumente iz žepa i bacio mu ih je. Zbog takvog ponašanja prema gospodinu milicioneru bio je Trevižan osuđen na punih devet mjeseci zatvora... A ovakve osude nisu u Julijskoj Krajini rijetke.

NAŠ JEZIK MORA IZ CERKVE

V Pomjanu je zdaj italijanski duhovnik, po priimku Knafelec, ki je odpravil iz bogoslužja že vsako sled slovenske besede. Nedavno je odredil tudi da se ne bo več pelo po slovensko. Laško petje je začel uvajati z otroci.

BESEDA VIŠJEGA PASTIRJA V TUJEM JEZIKU.

Tržaški škof je na letošnjih vizitacijah ponekod pridigal tudi po slovensko. Na nekaterih istrskih terah n. pr. v Zrenju, Gradini, Pregavi, pa je bila samo laška pridiga. Ljudstvo je pogrešalo besede višjega pastirja v domačem jeziku.

KAPUCINSKI GWARDIJAN PREMESČEN.

Kapucinski pater Serafin, gvardijan v Sv. Križu pri Vipavi, je bil na zahtevo vlade prestavljen proč, zato ker je v svojem području vpoševal jezik slovenskega ljudstva, od katerega samostan živi. Vlada stoji na stališču, d. morajo tudi sinovi svetega Frančiška delati silo zaslužnjeneinu narodu. Ker je pater Serafin mislil drugače, je moral iti. Šiši se da je prestavljen v Trst.

BOŽJA POT NA PLANINSKI GORI IN VOJAŠKE NAPRAVE OB MEJI.

Na Planinski gori je božja pot ukinjena vsled obrambnih naprav ob jugoslovanski meji. Le s posebnim dovoljenjem višje komande v Vidmu bi smele romarske skupine še obiskati to svetišče, označivši v prošnji vse romarje imenom. — »Ponedeljni Slovenec«.

GOVORITE ITALIJANSKO!

Trnovo, decembra 1933. Pri nas se se razmere v zadnjem letu postrile v vsakem pogledu. Po uradih so zaposleni sami tuđci ki ne razumejo našega jezika in mnogokrat ga tudi nočejo razumeti. Pred nedavnim se je oglasil v uradu bolniške blagajne star delavec. Pozdravil je seveda slovensko, ker drugače ne zna. Takoj se je zadržal nanj šej urada Morechnati kj mu je v lepi italijansčini skušal raztolmačiti, da je v uradu, kjer se govori le italijansko.

Takih gospodov Marchettijev je vse polno! Vsi Italijani so takšni! Prišli so k nam vsi majni in poblevni; danes pa skušajo ob vsaki priliki pokazati kaj so. Ne zmenijo se za uboge stradajoče domačine, kateri jim pravzaprav dajejo kruh. Obzirnosti nimajo niti do starih ljudi, pač pa imajo za vsakega Slovenca, ki jim pride pred oči že v naprej pripravljeno primerno psovko.

V TRSTU RAZSAJA TIFUS

Trst, 4 decembra. Že osam dnj razsaja v Trstu tifus. Tifus je zavzel že take mere da je izdala tržaška občina posebna navodila, ki se jih mora prebivalstvo strogo držati. Tako je med drugim prepovedala prodajati zelenjavo na javnih trgih, temveč na posebnih za to določenih prostorih. Zelenjavo morajo držati prodajalci predno jo prodajo, v vodi Po domnevah nekaterih

zdravnikov so vzrok nastopa boleznj veliki deževni nalivi, radi katerih se je okužena voda iz podzemnih kanalov dvignila ter zastupila ozračje in živila. Drugi pa pravijo, da tiči vzrok boleznj v veliki bedi brezposelnega delavstva. Da se preživljajo, stikajo brezposelni po smetiščih kjer odlagalo živilske odpadke. Ti so se nalezli boleznj in jo zanesli med ostalo tržaško prebivalstvo.

Evo pogledajte samo lik ovog našeg posljednjeg Mučenika: ne govori li to lice o svojoj pravednosti dovoljno otvoreno, ne govori li to lice o nasilju nad pravednikom javno?

Mali čovjek, seljački mladić sa stotinu jednostavnih svojih briga, a s jednom jedinom nedozvoljenom željom: da živi kao čovjek, da živi kao čovjek među ljudima, a ne kao janje među zvijerima, da slobodno diše, da u miru dožem jede svoj tvrdi kruh...

To je sve što je Ivan Jurišević želio, to je sve ono, što naš čovjek u Istri želi, i radi toga je Jurišević bio zatucen, radi toga se čitav jedan narod mrcvari

Ko bi to mogao da kaže »velikom svijetu«.

Gdje je ta velika snaga, koja bi to mogla jednog dana da krupno odštampa u svim onim pariskim, londonskim i njuzorškim listovima, koji se štampaju u milijunima brojeva dnevno? Gdje je ta snaga, koja bi jednog dana mogla na nekoj veliko, međuna rodnoj konferenciji, (kad se bude raspravljalo o tome do kojega se kalibra topovi broje u defenzivno oružje, a od kojega su ofenzivno) vikne jakim glasom kako je sve to natezanje o razoružanju uzaludno, dok se među ljudima razvijaju nagom, koji su postojali i u doba špiljskog života, kad su zubi i nokti bili jedino oružje.

Gdje je ta snaga...

Onih dana donose novine vijest, da je Sv. Otac Papa izaslao prelata Testu u Saar-sko područje, koje je sporno i koje revindiciraju i Francuska i Njemačka. Taj je prelat tamo upućen, da se informira na licu mjesta o stanju stvari i naklonostima stanovništva. Sv. Otac hoće da zna »objektivnu istinu«.

I na drugim se stranama javlja potreba za »objektivnom istinom«. Eto, saznajemo, da se je u francuskom parlamentu organizovala grupa od nekih 80 poslanika, koji će se

uputiti u srednju Evropu, da ispituju pitanje manjina u nekim srednjeevropskim zemljama...

Zašto se i prva i druga ta anketa u trženju »objektivne istine« ograničuju na specijalne slučajeve, zašto se ne bi Vatikan ili neka parlamentarna grupa u francuskom, engleskom ili bilo kojem velikom parlamentu našla da ustanovi objektivu istinu o stanju u Julijskoj Krajini?

Anketa bi tamo imala vrlo lak rad i sa stanovišta onoga, koji traži činjenice, koji skuplja materijal za anketu, teren bi bio vrlo plodan. Deseci naših mučenika stavili bi na tu anketu svoj krvavi potpis, a naš posljednji, Ivan Jurišević, dao bi otiske svih svojih rana i iznakaženosti

U jednoj jezovitoj radiotransmisiji komiteja bi mogla svijetu da dađe i akustički dokument jednog krvavog stanja u Julijskoj Krajini: kuknjavu jedne stare majke iz Čičarije, kojoj su sina odveli, pravednog, ko blašće na klanicu, da mu u groznom Koroneu ili Jezuitima u Trstu živom zglobove lome i kidaju meso s tijela

O taj jezivi plač, koji za cijelu zemlju plače ta stara mati, u svojim osamdesetim godinama, to je plač, koji bi trebao da čuje svijet. To bi doista trebao da čuje svijet.

Ali, koliko će ih još pasti, koliko ih još mora pasti, da bi do toga došlo, da se čovječanstvo makne i zgrozi, da se čovječanstvo okomi i uspravi pred našim nasilnikom, pred prvim i najvećim inkvizitorom sadašnjice?

Jedan, dva, stotinu još...

Da li da se nadamo ili da rezignirano bilježimo i te daljnje samo u ovaj prvi stupac našega lista?

Nadajmo se, nadajmo, jer se — moramo nadati.

Ako izgubimo tu nadu, postat će sve suvišno, sve suvišno — i samo naše ime čovjek.

INFAMNI NAPADAJ „PICCOLA“ NA NAŠE SVEĆENSTVO

ŠTO MISLI „PICCOLO“ O STANJU CRKVE U JULIJSKOJ KRAJINI

Još nije sve uništeno i potrebno je — po mišljenju tršćanskog lista — uništiti i posljednje tragove slavenstva u crkvi

Već smo u posljednjem broju našeg lista donijeli osvrt na pisanje tršćanskog »Piccola«, naročito na članak koji je izišao u broju od 26. novembra. Mi smo u prošlom broju pravilno procijenili takvo pisanje tršćanskog lista i ne kanimo se ponovno osvrnuti na njegova izvadjanja. Smatramo ipak potrebnim, da članak »Piccola« donesemo u doslovnom prevodu. Prevod toga članka glasi:

Slovenski svećenici u školi
 »Iz prospekata svećenstva u julijskim biskupijama proizlazi, da se u Italiji nalazi oko stotinu svećenika, rodom iz Jugoslavije ili iz Čehoslovačke. A sada je prazno ne samo 62 nego 250 župničkih i kapelanskih mjesta u raznim julijskim biskupijama. Mnoga ova mjesta su u gradovima i selima talijanskog jezika.

Za vrijeme austrijskog gospodstva država je, prirodno, zabranjivala da župnička i kapelanska mjesta zasjedaju strani podanici, a kao takvi su se u julijskim biskupijama smatrali svećenici, rođeni u talijanskoj kraljevini. Da bi pokrili mnogobrojna prazna mjesta biskupi julijskih dieceza pozivali su mlade svećenike iz drugih krajeva austro-ugarske države: iz Hrvatske, Dalmacije, Kranjske, Stajerske, Slovenačke, Češke i Moravske. Neki od ovih svećenika koji nisu znali ni jedne talijanske riječi, radije su se vratili u otadžbinu poslije stvaranja talijanskog političkog jedinstva u njegovim prirodnim granicama. Međutim mnogi su ostali u Italiji stavljajući sebi na lice licemjersku masku, koju Sloveni umiju da upotrebe kao svoju drugu prirodu, pričinjaajući se kao skromni i krotki jaganjci, odani i poslušni ustanovljenom poretku. Kao takvi oni su uz pomoć crkvenih vlasti tražili i dobili talijansko podanstvo otkrivajući kasnije svoje zmijško lukavstvo političkom djelatnošću protiv talijanske države, i ova djelatnost je privukla pažnju državnog tužioca.

Kao što su u austrijskoj državi na mnoga prazna mjesta došli svećenici drugih, pa i daljih biskupija, samo ako su bili državljani, kako bi sada neka od 250 praznih mjesta mogli da pokriju svećenici drugih biskupija u talijanskoj državi, naročito svećenici iz furlanskih i venecijanskih dieceza.

Pored toga oko 240 slovenskih časničkih sestara žive i rade u Julijskoj Krajini; 140 sestara nalazi se u Gorici, oko 40 u tršćanskoj, a nekih 60 u riječkoj biskupiji. Većinom su slovenske narodnosti učiteljice ženskog zavoda »Notre Dame« u Gorici; sestre Svetoga Križa u Gorici sve su slovenskog jezika, pa čak imaju svoju kuću. Isto je sa slovenačkim konviktom Sv. Alojza, pošto u Gorici postoji još uvijek čak jedan slovenački konvikt.

Katekizam i jezik
 U Tomaju na Krasu, u tršćanskoj biskupiji, i u Ilirskoj Bistrici-Trnovu u riječkoj biskupiji, postoje dva samostana slovenskih časničkih sestara, koje se bave odgojem ženske omladine, naravno na talijanskom jeziku, u saglasnosti sa školskim propisima; ali kakva je pouka i odgoj koje mogu da daju učiteljice, odrasle i odgojene u slovenskim školama?

Časne sestre istog samostanskog reda mogu još lakše nego učiteljice javnih škola da budu premješteno u druge pokrajine i zamijenjene sa časnim sestrama istog reda, ali talijanskog jezika i odgoja. Nema razloga, da ova mjera ne bude primijenjena bez razlike na sve učiteljice, pa prema tome i na učiteljice u samostanskom odijelu, koje u unutrašnjosti mogu da budu korisne, kao učiteljice državnih škola i nastavnice koje su završile učiteljsku školu sa slovenskim nastavnim jezikom.

Pretenzija da se katekizam u talijanskim školama predaje na slovenskom jeziku dolazi samo od protivtalijanskih političkih špekulanata, pošto se za vrijeme austrijske vladavine u Trstu u državnim osnovnim školama predavao katekizam talijanskim i slovenskim dječacima na njemačkom jeziku, pošto je njemački bio nastavni jezik. U ono doba ni jedan slovenski svećenik nije sanjao da protestuje, pošto se smatralo kao najprirodnija stvar na svijetu, da se dječacima predaje katekizam na školskom nastavnom jeziku.

Tako su i u školama Lega Nazionale slovenski svećenici osjećali dužnost, da i slovenskim dječacima predaju vjeronauk na talijanskom jeziku, ma da su ovi svećenici bili slovenski orijentirani, pošto je nastavni jezik škole bio talijanski.

Crkva stavlja sebi u zadatak, da se njena nauka širi svuda, da svi znaju njenu vjerska načela, da se djeca odgajaju i rastu u općoj Kristovoj vjeri, koja je ista za narode svih jezika i svih plemena; zbog toga crkvi ne interesuje i ne može da interesuje, koji je nastav-

ni jezik u školama, jer je njoj glavno da se pobrine za spasenje duša. Za crkvu je svaki jezik jednostavno sredstvo, da bi ljudi saznali vrhovne istine, t. j. vjerska načela i vjersku istinu.

Kao što je crkva priznavala, da su talijanski i slovenski pitomci u njemačkim osnovnim školama sposobni, da savršeno razumiju njenu nauku na njemačkom nacionalnom jeziku, tako danas ona sasvim prirodno priznaje, da slovenski dječaci isto tako lako shvaćaju, u osam godina, nauku o vjeri u jeziku, na kome se predaju i ostali školski predmeti: čitanje, pisanje, geografija, historija i t. d. Traženje, da se vjeronauk predaje učenicima na slovenskom jeziku ne može da se poziva na primjenu načela, koja podržava i brani crkva. Ovakav zahtjev nije drugo nego gest slavomanskih svećenika-politikanata, da bi pokazali svoju averziju prema talijanskom jeziku, odnosno prema jeziku države i prema samoj državi.

I šta se dešava? Dok u talijanskim osnovnim školama učenici slušaju vjeronauk, u saglasnosti sa školskim zakonima od strane jednog nastavnika, koji je ovlašten od biskupske vlasti, a može da bude svećenik, naravno na nastavnom jeziku, i uče molitve na talijanskom, pa čak i na latinskom, pošto je to jezik rimske crkve, slovenski svećenici natjeruju iste učenike koji su svi organizovani u talijanskim omladinskim organizacijama fašističke stranke, da svake nedjelje u određeni sat slušaju vjeronauk na slovenskom jeziku i da uče molitve na slovenskom. Tako se stvara pedagoški dualizam, štetan za duhovni odgoj i stvaranje karaktera. Ovaj dualizam se često ispoljava u školama upravo za vrijeme vjeronauka s obzirom na predavanje istog predmeta na dva različita jezika, u okviru dvaju suprotnih mentaliteta. I tako se ova pouka vjerskih načela pretvara u stvar i u slovenačku školu koja neutralizira odgojno djelovanje talijanske državne škole.

Državni tužioc i svećenstvo
 Državni tužioc u Trstu bio je prisiljen da predloži da budu smijenjeni i uklonjeni neki smutljiviji slovenski svećenici, oko 80, zbog njihove subverzivne i antidržavne djelatnosti. S obzirom na molbe biskupskih vlasti koje su tvrdile, da ne mogu da nadju zamjenu krivicama, talijanske političke vlasti pokazale su se toliko velikodušne i plemenite, da su odustale od mjera koje je predložila pravda. Ovu blagorodnost i plemenitost uzvraćaju nam kampanjom laži i kleveta u ljubljanskom »Slovenec«. Velika većina slovenskog svećenstva u Italiji, ma da su položili zakletvu vjernosti i poslušnosti crkvi i državi, ponašaju se kao odmetnici ne krijući svoje neprijateljsko raspoloženje protiv konkordata. Sam »Slovenec«, istinski i neprikosnoveno glasilo ovih svećenika, ukazuje na takvo raspoloženje duhova svojim riječima, da je fašizam bio uvjeren, da će izmirenje sa Vatikanom uticati i na jugoslovensko svećenstvo u Jugoslaviji, u nadi da će se ovo svećenstvo izmiriti sa fašističkim Rimom i napustiti svoj narod. I tako ultranacionalistički slavomanski ljubljanski list, koji ima pretenzije da je katolički, smatra, na sramotu, da je poslušnost svećenstva i njegovo pokoravanje konkordatu, koji je zaključio Rim, »napuštanje vlastitog naroda«.

ADVOKAT FRANJO GABRŠČEK IZ GORICE BRISAN JE IZ ADVOKATSKOG „ALBA“

Motiv: Bio je protivan sadašnjem državnom redu

Gorica, decembra 1933. — Tršćanski »Il Piccolo« u svom broju od 3. decembra donosi veliki članak, u kojem javlja, da je advokat dr. Franjo Gabršček iz Gorice brisan po zaključku advokatskog kolegija iz »Albo degli avvocati di Gorizia«. Taj je zaključak donio zapravo komesar advokatskog kolegija, jer kolegij nema redovnog odbora. Komesar kolegija je gr. uff. avv. Giovanni Marchini. Brisanje iz »Alba« potkrijepljuje se navodno nekim zakonima, pa se tako citira 1 član Kr. Dekreta od 6. maja 1926 br. 647, br. 12, 30 i 50 zakona o sudovima. Citira se i 12 član za-

ZAŠTO ISTARSKÉ OPĆINE STENJU POD DUGOVIMA!

Tipičan slučaj pazinske općine

Pazin, decembra 1933. — Ovih dana je pazinska općina objavila svoje račune za ovu godinu. Ti računi nisu naročito tačni i nije u njima sve izneseno. Kad bi bilo sve izneseno dugovi općine bili bi sigurno još veći. Medjutim ni ono, što je objavljeno nije nimalo utješljivo. U ovoj godini je pazinska općina imala novih dugova za 855 hiljada lira. U obrazloženju te cifre kaže se, da je taj dug nastao najviše zbog ku-

I dok se talijansko svećenstvo smatra kao vjerska vojska koja je odana Sv. Ocu i sluša njegove nepogrešive naredbe, slovenački svećenici odgojeni u ljubljanskim i goričkim seminarima u duhu bezobzirnog politikanstva, ekstremističkog nacionalizma i nezdrave mržnje protiv Italije i protiv Talijana, osjećaju se prije svega i u većini kao politički agitatori sve-slovenskog imperijalizma, pa tek onda kao svećenici i kršćani. Prema tome oni iskorišćuju crkvu kao sredstvo u službi svojih političkih ciljeva protiv talijanske države.

Slovenski svećenici i politika

Treba da se istakne činjenica, da se iza svih procesa pred specijalnim sudom za zaštitu države protiv jugoslovenskih terorista mogla da nasluti sjena nekog svećenika, ili brata, ili rodjaka ili gospodara jednog od zločinaca. U ostalom snodnost duha ovih svećenika i jugoslovenskih terorista nalazi potvrdu i u jednom od dva članka »Ponedjeljskog Slovenca«, koji četiri terorista — ubojice nevinog novinara Guida Neria i mesare njegovog tijela i tjelesa drugih triju siromašnih radnika naziva »bazo-vičkim herojima«. Oni koji su prisustvovali sudjenju svjedoci su gnjušanja, koje su oni nesretnici izazvali zbog mučnih međusobnih optužbi i zbog blijednog kukavičluka, koji su pokazala dvojica od ovih heroja. Ko poznaje politički mentalitet slovenačkih svećenika neće se ni malo začuditi, da jedan »katolički« list uzvisuje teroriste, i to baš ovakve teroriste nazivajući ih junacima.

Ljubljanski katolici žalili su se, kad je raskolnički patrijarh Varnava položio temeljni kamen crkve istočnog obrada, posvećena Sv. Ćirilu i Metodiju, koja će da se podigne u srcu Slovenačke kao izazivanje katolicizma. U Italiji još tri crkve: kod Trsta u Patriču, u Podgradu i u Furlaniji pri Rifemberku još uvijek nose imena makedonskih biskupa, koje je ruska crkva proglasila kao barjaktare slovenstva u borbi protiv latinstva i protiv rimske crkve. Bez znanja Umjetničkog odjeljenja ministarstva prosvjete, i zahvaljujući radu jednog ljubljanskog slikara crkve na Krasu i oko Gornje Soče pričaju se slikama ovih biskupa, sa očevitim političko-separatističkim značenjem, izradjene na moderan način, ma da je Papa izjavio, da je taj način slikarstva u suprotnosti sa ozbiljnošću vjerskoga kulta.

Jedan ljubljanski svećenik koji je još uvijek župnik crkve Sv. Jakoba u Trstu, jedan fanatički panslaven, pretsjedava lažnom vjerskom društvu Sv. Ćirila i Metodija, čiji se politički cilj vidi iz samog imena. U vrijeme biskupa Karlina ovaj svećenik je dijelio pričešće svojim pristalicama izgovarajući formulu sakramenta na slovenskom, a ne na latinskom jeziku. Društvo Sv. Ćirila i Metodija u Trstu još uvijek ima onu zastavu čije je osvećenje, pod zaštitom austrijske policije izazvalo nemire i nered u narodnoj četvrti Sv. Jakova.

U nekim crkvama u Ćićariji, u tršćanskoj biskupiji, i u nekim crkvama riječke dieceze, koje su ranije pripadale tršćanskoj, služi se misa upravo na glagoljaskom, t. j. na starom slovenskom jeziku, a ne na latinskom, što se ne trpi ni u ljubljanskoj biskupiji u Jugoslaviji, tako da vam se čini da se nalazite u srcu Balkanijec.

OSTRE KAZNE KRIOMČARA IZ RIJEČKE SLOBODNE ZONE

Rijeka, decembra. Da riječka slobodna zona nije donijela nikakove praktične koristi Italiji kao i stanovnicima Rijeke, to svi dobro znamo. Cijene na Rijeci danas se kreću u većoj visini od cijena na Sušaku, osim jednog malenog broja predmeta. Ali su zato na Sušaku drugim predmetima, kao i živežnim namirnicama cijene mnogo manje nego na Rijeci.

Kada je ovakovo stanje na Rijeci, koja se nalazi u takozvanoj slobodnoj zoni, kakovo mora biti stanje u krajevima, koji nisu osjetili blagodati »slobodne zone«. Kako životare ti krajevi dobro je poznato svima. Za dokaz da je tamo zbilja zlo, vidi se i po svakidašnjem hvatanju krijumčara, koji uz najveću opasnost krijumčare preko slobodne zone u unutrašnjost Istre raznu robu, ma da talijanske vlasti uhvaćenim krijumčarima sude strogo. To je jedna činjenica, koja pokazuje teško stanje naroda u Istri, koji je u većini našeg plemena, dok isto tako stradavaju i doseljenici.

Tako je prije nekoliko dana riječki tribunal izrekao kazne onima, koji su krijumčarili raznu robu iz »slobodne zone« u unutrašnjost Istre. Među ovima osuđeni su slijedeći: Ruža Grbac na 750 lira, novčane kazne; Marija Grbac na 100 lira; Ana Tomšić na 100 lira; Ana Božić na 150 lira; Ana Sinčić na 800 lira; Ružica Klarić na 450 lira; Antonija Brnobić na 130 lira; Petra Gržinić na 100 lira; Marija Rabar, Stefanija Darškić na 110 lira; Emilia Grnac na 110 lira; Dragutin Čelić na 180 lira; Matija Perčić na 150 lira; Antonija Palčić na 150 lira; Ana Maršić na 110 lira; Katarina Palčić na 150 lira; Marija Palčić na 150 lira; Marija Gregorić na 150 lira; Marija Ferfoglia rođ. Gregorić na 150 lira; Ana Tuljak na 150 lira; Antonija Ugrin na 100 lira; Antonija Gržinić na 150 lira; Andrija Masalino na 180 lira i Marija Jacomini rođena Gregorić na 100 lira. To su sve seljakinje iz okolice Rijeke, najviše iz Istre, koje su sve htjele da izrabe ogromnu razliku u cijenama između »slobodne zone« i Istre. Kako vidimo to je sve naš živalj, koji se i na ovaj način želi istisnuti sa svoje rođene grude.

Nema među njima nego samo jedan jedini sa talijanskim imenom i to je veliko pitanje je li talijansko ili je i ono prošlo iskušenja.

PROMJENE U VRHOVIMA ISTARSKOG FAŠIZMA.

Pula, decembra 1933. — Sekretar fašja u Tinjanu Giuseppe Vetri bio je smijenjen. Na njegovo mjesto dolazi Paolo de Petris. U Barbanu je Luigia Severia zamijenio Marco Martinolli, u Novigradu Oskara Girocolija zamijenio je Armando Carossa, u Roču je na mjesto Luciana Massalina došao Pireno Pirani, u Svetvincentu na mjesto Mariana Coniglia dolazi Maro Otton, u Dekanima namjesto Edoarda Mastracchia neki Francesco Severino. Druga imena, ali to su sve članovi jedne iste bande.

U JEDNOJ GODINI VIŠE SAMOUBOJSTAVA NEGO RANJE U PEDESET GODINA.

Nevolja je u Opatiji takova, da ono pučanstvo ne može više da snosi terete, što mu ih nalaže država i općina, pa nisu rijetki slučajevi, gdje pojedinci traže izlaza iz svoje očajne situacije u svojevrijednoj smrti. Vele, da je tijekom ove god. 1933 u Opatiji izvršilo samoubijstvom više ljudi, negoli u pedeset godina, otkad se Opatija stala da diže.

POLOŽAJ ITALIJANSKEGA DELAVCA

Trst, decembra 1933. Delavec v severni Italiji n. pr. će ima izredno sreću da dela 300 dni letno po 8 ur na dan, zaslužiti v letu največ 4.800 lir. delavec specialist v istem času največ 7.200 lir. Navaden vojak fašistične milice pa dobiva istočasno poleg vse državne obskrbe letno 9.574 lir. podoficir 28.500 lir. Nekatere tvornice pa delajo tudi le po tri dni v tednu. Življenje v njih je kakor v vojašnicah ali jetišnicah; vsak pogovor med delom je prepovedan, vse naokrog polno ovaduhov, ki preže na sleherni besedo. Še hujšji je položaj delavstva v južni Italiji. V rudnikih žvepla na Siciliji traja tlaka po 12 ur na dan in to v zadušnem, žveplenem zraku, v vedni žvlelnski nevarnosti, brez vsake zaščite. Socialno-zaščitnih znakov ni, vsi sindikati, razen fašističnih, so uničeni.

OPOMINJEMO...

Doista nismo mislili, da ćemo još uvijek pod konac godine morati opominjati nemarne pretplatnike, da se slete svoje dužnosti prema listu. Dok se mnogi od savjesnih naših pretplatnika već pretplaćuju na drugu godinu, dotle velik dio, oni nesavjesni, nisu podmirili svoju zaostalu pretplatu čak od početka ove godine.

Svi se slažu, da je ovaj list potreban, priznaju, da on na najbolji način udovoljava svome zadatku, ali da li se svi kod toga sjetu da list može tu svoju zadaću izvršiti samo onda, ako nailazi na potporu i razumijevanje pretplatnika? Neizvršavanja obaveza prema listu ne može se drukčije označiti nego kao bojkot onih ideala, za koje se »Istra« zalaže. I kroz ovu godinu časno smo se zalagali za dobrobit našega naroda pod Italijom i nas ovdje. Zar nemarni pretplatnici, na koje se uvijek obraćamo teškim srcem, kane u slijedećoj godini svojim neplaćanjem pretplate sprječavati list da se i dalje bori za stvar koja se tiče svakoga pojedinca između nas?

ČETRDESETGODIŠNJICA PAZINSKE FILARMONIKE

Organizacija, koja je navodno spašavala talijanski karakter Pazina.

Pazin, decembra 1933. — 31 oktobra, dakle pred mjesec dana navršilo se četrdeset godina kako je u Pazinu osnovana pazinska Filharmonika, muzičko društvo, koje je uvijek bilo na sramotu Pazinu i koje je stalno nastojalo da svojim manifestacijama i izazovima prikaže Pazin kao talijanski grad. Danas se Filharmonika ponosi, da je navodno mnogo pridonijela borbi za talijanstvo Istre u Pazinu i okolici, a mi se međutim sjećamo sa zadovoljstvom svih onih lekcija, koje je i Pazin i okolica dala tom društvu renegata svaki put, kad su provokacije prelazile granicu. Još 1894 godine, kad su prilike bile takve, da je naša nacionalna svijest tek probijala i kad je naše selo bilo još gotovo nesvjesno, Gologorica je jedne nedjelje famoznu pazinsku Filharmoniku dostojno dočekala. Pazinski su renegati krvavih glava otišli iz Gologorice. Danas su međutim prilike takve, da Filharmonika može, zaštićena jakim četama milicije i karabinjera, da izazivlje nesmetano. Ali možda pedesetgodišnjicu ipak neće dočekati.

TRINAESTA GODINA LISTA »POPOLO DI TRIESTE«

Trst, decembra 1933. — Prvog decembra prošlo je trinaest godina što u Trstu izlazi »Il Popolo di Trieste«, organ fašističke stranke, koji je osnovan i koji postoji radi jednog glavnog cilja: da se u Julijskoj Krajini bori protiv slavenskog duha. Mi znamo najbolje kakva je rabota tog gadnog lista, a znamo i s kakvim ga prezirom naš narod gleda. U povodu trinaeste godišnjice na uvodnom mjestu donosi »Popolo« članak, u kojem se sjeća onog atentata, zbog kojega je došlo do streljanja kod Bazovice...

Opazamo, da je »Popolo« baš za svoju trinaestu godišnjicu u vrlo bijednim prilikama. U tih trinaest godina nije mogao da se plasira, jer ga ni sami Talijani ne trpe i ne može da dosegne tih razina veću od par hiljada brojeva. Kako su pak državne kase u Rimu sve praznije, presušile su i subvencije i tako sad već od nekoliko mjeseci slavni i herojski »Popolo« izlazi na same četiri stranice s reduciranom redakcijom i očajan u svakom pogledu.

SAMO FAŠISTI IMAJU PRAVO NA RAD I NA ŽIVOT

Interesantna okružnica istarskog prefekta.

Pula, decembra 1933. — Poznato je, da je nedavno fašistička vlada izdala naredjenje, da se u svim javnim službama moraju namještavati samo fašisti i niko drugi. Ko nije upisan u fašističkoj suranci ne može dobiti nikakve službe. Ovih dana je istarski prefekt izdao okružnicu, koja upotpunjava ta naredjenja iz Rima. On u toj okružnici ide dalje od same vlade, pa traži od općina u Istri, od svih javnih ureda i organizacija, da povjeravaju advokatske poslove samo onim advokatima, koji su odlični fašisti, a isto to važi i za inženjere, liječnike, razne stručnjake itd. Isto to važi i za radnike, nadničare itd. A i u podijeljivanju raznih pomoći sad zimi, (kao što je naprimjer dijeljenje »maštre«), treba najprije uzeti u obzir one koji su fašisti, a među njima oni, koji su duže vremena fašisti, dolaze prije na red. Ove okružnice moraju se svi podočeti i ostali podređeni strogo držati, a za svaki propust snosit će posljedice. Onaj ko nije fašista može dakle da crkne od gladi. To je, u dvije riječi, sadržaj te okružnice.

UGO OJETTI JE U ISTRI VIDIO SAMO »SLAVENSKI PRSUT«

Članci u »Corriere della sera«

Trst, decembra 1933. — Glasoviti talijanski književnik Ugo Ojetti bio je nedavno u Istri, pa je u onome, što je vidio napisao dva članka. Putovao je automobilom, pa je već za to malo što vidio, a i zbog drugih razloga nije mogao da vidi ono — glavno. Njegovi se članci ipak zovu »Cose viste«. Našega čovjeka međutim nije nigdje vidio i samo na jednom mjestu spominje, da je u Limskom kanalu jeo »prosciutto scivano«... Opisuje male latinske gradice Poreč, Piran, Kopar... To je najkomodnije.

Karakteristično je ono, što Ojetti ističe u početku svoga članka, gdje kaže, da Talijani općenito vrlo malo što znaju o Istri. Ističe, kako je opazio, da su istarski Talijani gotovo uvrijeđeni zbog tog malog interesovanja Talijana iz »renja« za Istru. Svakako o tome je s nekim govorio i to je simptomatično.

OSUDA ZBOG POKUŠAJA PODMICE-NJA FINANCA

Četiri mjeseca zatvora... Rijeka, decembra 1933. — Ovdje je sud osudio na 4 mjeseca zatvora i 2.000 lira globe Martina Stuparića, starog 42 godine, iz Malog Lošinja, koji je bio ulovljen, kad je u svojoj ladji krumčario malu količinu duhana. On je pokušao, da financu ponudi novčanik, ako ga ne prijavi, ali ga je financ, navodno, baš zbog toga prijavio. I zato je onako teško osuđen. Izgleda da je ponuda, koju je Stuparić učinio financu bila manja od svote, koju je financ imao da dobije od pretpostavljenih za svoje otkriće.

ISTARSKIM ŠUMAMA PRIJETI OPASNOST

KAKOVE NAMJERE IMAJU FAŠISTIČKI NASILNICI U NAŠOJ ZEMJI

Zato, jer se drvo ne može prodavati, fašistička Italija kani da istrijebi istarske šume

Pula, decembra 1933. — Jučer se ovdje održala jedna važna konferencija takozvanog »Consiglio Provinciale dell'Economia Corporativa«. Govorilo se o stanju poljoprivrede u istarskoj pokrajini i mnogi su fašistički mudraci izrekli svoje misli i planove. Među ostalim govorilo se i o tome, kako bi se apliciralo u Istri fašistički bonifikacioni sistem. Bonifikacija u svom programu predviđa asanaciju neplodnih terena ili preuđavanjem terena, koji su pod jednom kulturom za drugu kulturu. Na jučerašnjoj se je konferenciji zauzimao naročito neki dr. prof. Ronchi, član Komiteta za bonifikaciju Julijske Krajine, za to, da bi se naprimjer istarske šume išćupale, da bi se tako dobila zemlja, na kojoj bi se navodno moglo sijati žito ili nešto slično. Do te ideje fašistički mudrac dolazi zato, jer je konstatovano, da se istarske šume slabo iskorištavaju i istarsko se drvo ne može prodavati, onako kako se ranije prodavalo.

O tome kako su istarske šume nekorisne govorio je i cav. Candussi Giardo. On je iznio kao tipičan primjer prilike oko Lima i Plomina. U tim je krajevima zemlja pokrivena u dvije trećine šumom i ranije je narod preživljavao od prodaje drva. Danas šuma ne daje nikakvog dobitka. Jedino što koristi je još dobra paša i košnja u šumama. Cijena drva je takva, da je smešna upravo. Vižnada je naprimjer već pet godina u nemogućnosti da na dražbi proda svoje drvo. Dražbe su neposječene. Općina je tražila najprije jednu liru po kvintalu, ali morala je opetovati dražbu uz ponudu od 70 centezima po mjeri »passo veneto«, koji ima kvintal i trećinu. To znači, da je ta druga ponuda bila 52 centezima po kvintalu. Ali nijedan seljak, a niti jedan špekulant nije upozoritao od tako jeftine ponude. Kuda će prodati drvo, ma kako jeftino bilo?

Mi znamo zašto je stanje takvo i ne treba o tome mnogo filozofirati. Nije pretjerano, ako kažemo, da je Italija kriva i tome velikome zlu naše Istre. Ranije je Istra mogla svoje drvo da

prodaje, da ga izvaži, a danas ne može. Danas nije Vižnada u mogućnosti da svoje drvo niti djelomično prodaje, čak niti u samoj Istri, u selima gdje drva nema, jer istarski seljak nema čime da kupi ni uz ponudu od 20 centezima po kvintalu. A i tome je kriva Italija.

Italija međutim to sve ne uvidja. I cav. Candussi Giardo, koji istarske šume nije nikada sadio i koji neće osjetiti njihovo pomanjkanje, može laka srca da poziva rimsku vladu neka se požuri i neka što prije posječe veći dio istarskih šuma.

Bilo je na konferenciji i nekoliko pametnih ljudi, koji su se, koliko su mogli, protivili takvim ludim idejama, ali bojimo se, da se njihova neće čuti i da će Istra doživjeti ponovno latinsko vandalstvo. Venecija je već jednom posejela istarske šume i kad ne bi bila ništa drugo učinila, bilo bi već samo to dosta, da ostane od istarskog seljaka prokleta za sva vremena. Sad pak moderna Italija sprema drugi »pohod« na istarske šume.

U isto vrijeme dok se po tamnicama ubijaju ljudi, zato jer su oštetili paradno i simbolično stabalce Arnalda Mussolinija navodnog zaštitnika talijanskih šuma, u Pulj se, eto, drže oficijelne konferencije u prisustvu prefekta pokrajine, na kojoj se na ovako hladan način govori o sječi naših malih i dragocjenih istarskih šuma. Pitamo se, da li je to moguće? I gotovo ne vjerujemo svojim očima, kad sve to čitamo u referatu o toj konferenciji u puljskom »Corriere Istriano« od 1 decembra.

Naše selo treba uništiti sasvim. — Istru treba ogoliti, to je njihov cilj. I kad to postignu onda će biti zadovoljni.

Užasno niske cijene mlijeka u Istri

U dodatku na ovaj članak želimo upozoriti, da se na spomenutoj jučerašnjoj konferenciji pretresalo i pitanje ostalih grana istarske poljoprivrede, pa je među ostalim konstatovano, da je mlijeko u Istri upravo nevjerovatno jeftino: u okolici Pazina po cigla 22 centezima...

Propadanje slovenskih posestev na Vipavskem

Vipava, decembra 1933. Ni treba se posebe povdarjati, kako slabo stoji naš kmet zlasti na Vipavskem. O tem je »Istra« že mnogo pisala i je zato to gotovo svakemu Primorcu dobro znano. Vendar bi radi bolje osvetlitve položaja navedli še neka podatkov.

Glavni izvor hede kmetjskega in delavskega ljudstva na Vipavskem, kakor tudi po vsej Primorski in Istri, tiči pri kmetu v prevelikih davkih na kmetije in poljedelske produkte, pri delavcu pa v neznačajnih mezdah in pomanjkanju dela. Istarski kmetje, ki so do nastopivše krize kolikor toliko še lahko premagovali težka davčna bremena, so sedaj lahko rečemo, potisnjeni popolnoma na tla. Gospodarska kriza je italijanski fašizem in njegovo gospodarsko politiko budo zadel. Da se je reši in da zadosti vedno večjim denarnim zahtevam za organizacijo fašizma in militarizacijo države, je italijanska vlada še hušje pritisnila na kmetjsko prebivalstvo države, od katerega pa so bili najbolj prizadeti slovenski in hrvatski kmetje, ki morajo obenem prenašati še nacionalističen teror in ki ne uživajo pri državnih oblasteh istih zaščit kot Italijani. Pod davčni vijak je prišla v Italiji že najmanjša stvar, pa naj si bo luksuzna, ali pa življensko neobhodno potrebna. Kmet je na ta način vedno težje spravljaj svoje delovne produkte v denar, kar mu je onemogočalo kupovati zelo obdavčeno kolonialno in industrijsko blago in redno odplačevati vsaj davke. Tako je danes na Vipavskem vsih 100% slovenskih kmetij do grla zadolženih; od teh jih 95% niti ne zmore rednega pla-

čevanja obresti dolgov in davkov. Še pred kratkim smo poročali, da je radi neplačevanja davkov zasegla država nad pedeset slovenskih posestev na Vipavskem. Videti je, da se država ne zmeni za obupen položaj slovenskega kmeta, ne, celo večja ga še!

V samem ajdovskem kraju se vršijo redno tri do štiri dražbe tedensko na premoženja slovenskih kmetov. Na približno dvajsetih dražbah se je prodalo 3—4 hektare zemlje za maksimum 160—320 lir, včasih pa še manj. Vsa ta posestva Slovencev seveda ne more kupovati, zato prehajajo v italijansko last. Z nakupovanjem slov. posestev se pečajo predvsem italijanski denarni zavodi, med njimi tudi goriški Mont ki ima sedaj že okoli 25 slovenskih posestev v svojih rokah. Na ta posestva naseljujejo italijanske delavce, ali jih pa dajejo zadolženim kmetom v najem, proti odplačevanju zmerne letne zemljiške rente. Tako pospešuje ta družba kolonizacijo Italijanov in izpodriva Slovence z njihovih kmetij ali pa napravljaja za brezpravne najemnike, katere lahko vsak čas spodji z domače zemlje. Ta društva so baje zelo zadovoljna nad svojim polsovanjem, kar pomeni, da bodo z njim tudi nadaljevali in tako vedno bolj uničevali slovenskega posestnika.

Kako davi gospodarsko slovenskega ljudstva v propad je razvidno iz dejstva, da je od 170 razprav, ki jih je bilo v teku na goriškem sodišču, nad tri četrtin izvršilnih zadev. Nujna posledica tega je, da bomo morali v zadnjem času računati na vedno večji dotok izseljencev iz Julijske Krajine.

Sedamdeset rubežev v premski občini

Postojna, december 1933. Iz reške doline poročajo da je bilo v premski občini, ki ne šteje več kot 1660 prebivalcev, rubljeno tekom zadnjih treh mesecev, radi davčnih zaostankov, nad sedemdesetim kmetom Res, da kraj ni bogve kako rodovitna a vendar so se tamkajšnji kmetje redno preživljali le z obdelovanjem polja. Zganjekuho in živinorejo. A, ker je bila letošnja letina zelo slaba saj niso pridelali nekaterih pridelkov niti toliko kolikor so sejali, grozi poleg drugega tudi lakota. Zganjekuha, ki je bila ravno v premski občini zelo razvita in je prinašala kmetom najboljšo dohodke je že davno uničena z visokimi davščinami in fašističnimi nardbami. Drug, svoj čas znaten dohodek je dajala živinoreja in se je vsak kmet potrudil, da je imel v hlevu čim več lepše krave zaradi mleka. Danes je drugače! Govejo živino in drugo, v kolikor je niso kmetje že primorani prodati so jim jo odgnali kod plačilo za neplačene davke. Pa tudi mleko, ki ga vozijo v trnovsko mlekarno, jim plačajo komaj po trideset do štirideset centesimov za liter. Prijetilo pa se je večkrat,

da je kmet komaj čakal na konec meseca, da bi dobil nekaj lirie za mleko, pa je namesto plačila v gotovini dobil plačilo v mlekarskih izdelkih (sir in slično). Nič čudnega torej, če je v treh mesecih v tako majhnem kraju izvršenih nad sedemdeset rubežev, to se pravi, da je v premski občini zarubljenih nad 22 odst. hišnih gospodarjev. Dajatve rastejo z dneva v dan, med tem ko dohodki ne samo da padajo, ampak jih celo — naš kmet sploh nima več.

NOVA TALIJANSKA KNJIGA O »TALIJANSTVU« DALMACIJE.

Talijanski listovi javljaju, da je talijanski kralj primio u privatnu audijenciju venecijanskog pisca conte dr. Bruna Dudana (takodjer čistokrvni Talijan?), koji mu je posvetio svoju knjigu »Venecijansko kolonijalno pravo i njegove ekonomske baze«. U knjizi se iznosi historija venecijanskih kolonija, te se kao takve spominju i naše zemlje, i na osnovu toga pisac izvodi talijanstvo Dalmacije i pravo (!!) koje na nju ima Italija kao legitimna nasljednica Venecije.

„TRGOVSKI DOM“ OSLOBOJEN!

Kaj pravi »Popolo di Trieste«.

»Il Popolo di Trieste«, organ fašistične stranke, poroča podrobnosti o »nakupu« Trgovskega doma v Gorici. Trgovski dom je zgradila trgovsko-obrtna zadruga, ustanovljena 1897. Že pred vojno (l. 1912) je trgovska obrtna zadruga stopila v likvidaciju, v katefo jo je zanesel stečaj Mizarske zadruge v Solkanu. Kakor znano, si je zadruga med vojno opomogla, ker je vrednost hiš radi devalorizacije krone poskožila. Zadruga je postala aktivna. Likvidacija je poznele po nalogu fašističnih oblastih prevzel ing. Faleshini. Fašistična stranka je zasedla dvorano in glavne prostore po oboroženem naskoku; fašisti so na pročelju namazali: »Viva l'Italia!« Za palačo je stranka plačala 400 tisoč lir, in sicer takle: prevzela je dolg 70.802.47 lir, nadalje drugo dolo, vknjižen na hišo v znesku 204.272.75 radi tega, ker je bilo na hišo izplačane več vojne odškodnine, kakor jo je država poznele priznala. V resnici je v denarju stranka plačala samo 124.224.78 lir. Lahko trdimo, da je stranka za dobrih 100.000 lir kupila krasno palačo, ki so jo postavili v Gorici slovenski obrtniki iz vse dežele. Dolga na račun vojne odškodnine stranki sploh ne bo treba plačati, ker je to vknjižba državnega eraria na podlagi cenitev državnih inženjerjev, ki niso priznali zadrugi vojne odškodnine, ki bi ji v resnici šla!

»Popolo« pristavlja: Preteklost ne obstoji več. Fašizem vsak dan bolj vtiska gospodarskemu in političnemu življenju naše pokrajine svoj pečat in tako se harmonija našega prebivalstva vedno bolj utruje. Črne srajce imajo za vedno svoj sedež. V članku pravi tudi »Popolo«, da so interesi zadržnikov prišli v trenutku, ko je stopila na to zemljo »Italija-osvoboditeljica«, pod gotovo varstvo! To je pač strašna ironija. Na vsak način ni posebno častno za veliko državno stranko, da junaško juriša na hišo, ki se ne more braniti in so je poznele poslali s čudnimi manipulacijami.

PONEVERBE V FAŠISTIČNIH VRSTAH

Trst, decembra 1933. V Rimu so pretekli mesec prodrli v javnost glasovi o velikem škandalu iz fašističnih vrst in višjih fašističnih krogov, ki se je zgodil pri znanem dobrodelnem društvu »Opera Maternita et Infanzia«. Tu so ugotovili velike poneverbe. Po nalogu duceja se je prezkava ustavila in se končala z imenovanjem novega predsednika oz. komisarja in drugih funkcionarjev. Tudi pri ustanovi »Mutualita Scolastica« s sedežem v Rimu, so odkrili velik primanjkljaj. Vso krivdo so zvalili na on. Pescione, ki pa je umrl že decembra meseca lanskega leta. In tako je bilo vse urejeno. De mortuis nihil, nisi bene. (?) Povsod, v naših krajih še posebno vedno in vedno zbirajo prispevke, nalagajo dajatve za vse mogoče ustanove, dobrodelnega društva, a kdo ima korist iz nabranih vsotami, se iz gornjega lahko vidi!

Tudi pri institutu »Luca«, ki je fašistična organizacija, vzdrževana s prispevki davkoplačevalcev in ki skrbi za dolgočasno in pretirano filmsko reklamo za duceja in fašizem, so ugotovili vsestranske poneverbe. Nekaj nastavljenecv so radi toga konfirirali. Vodja instituta je bij odstavljen in imenovan novi. Črtali so ga tudi iz fašističnih vrst.

Kakor se vidi, vodi posamezne fašiste pri idealnem delu za obnovu sveta« vse prej kot ljubezen do fašističnega pokreta. Le tako naprej!

RESNICOLJUBNOST FAŠISTIČNEGA TISKA.

Trst, decembra 1933. Iz raznih poročil nam je že znano, da je ves tisk v Italiji pod strogo cenzuro in se mora ravnati po fašističnih navodilih oz. po naredbah in predpisih ki jih izda duce — Mussolini. Pa ne samo to, tudi vesti iz nozemstva se morajo na vžji ukaz ponarejati in prebarvati tako, da bodo Italiji in fašizmu všeč. Tako je razumljivo, da se sme fašističnim listom le malo verjeti. Naj navedemo nekaj primerov:

Lerroux, vodja radikalne republikanske španske opozicije, je svoj čas izjavil, da se mora Španija za vsako ceno obvarovati fašizma. Milanski list »Il Corriere della sera« pa je to izjavo, ki jo je sporočil njegov madridski dopisnik, spremenil tako, da zamore samo fašizem rešiti Španijo«. Madridski dopisnik je tudi potrdil, da se je njegova vest v Milanu ponaredila.

Afera ameriškega bankirja Morgana, ki se je moral zagovarjati pred senatom v Washingtonu radi poneverb, napadov in političnih komplotov, je izzvala največje ogorčenje v Ameriki pa tudi pri vseh ostalih evropski javnosti. Toda italijansko časopisje je ta škandal previdno zamolčal, ker je Morgan velik prijatelj fašizma in iskren ducejev zagovornik.

Ves svet se je zanimal za vprašanje Židov v Nemčiji in protestiral proti postopanju Nemcev, posebno Anglija in Amerika. Le italijansko časopisje je škandal prikrivalo kolikor ga je le moglo. Seveda vse za fašistično solidarnost!

Pa naj še kdo reče, da niso italijanski časopisi »resnicoljubni«. Sreča, da jim le malokdo verjame.

POŠILJAJTE NAROČNINO

DANAŠNJE STANJE AKCIJE ZA „TALIJANSKU DALMACIJU“ U ITALIJI

Već koncem aprila ove godine talijanska štampa zabilježila je vijest o tome kako su se Udruženja za dalmatinsku akciju (»Comitati di azione dalmatica«) u Italiji, uzijom sa drugim sličnim udruženjima pretvorila u Komitet za univerzalnost Rima, sa geslom »Roma-Duce-Impero!«. U vijest je prenijela i strana štampa, naročito ona koja u ematističnom prizikavanju općeg mira, žedno lovi svaki znak »smirivanja« bez kontrole da li je taj glas zaista prav, ili čak skriva zamku protiv istinskog mira. — Moglo se čitati u toj štampi, kako je gornji gest talijanskog udruženja sračunat na poboljšanje odnosa sa Jugoslavijom kako on znači u neku ruku »odricanje Italije od Dalmacije«, a bacane su čak i vijesti o »jadranskom paktu« između dvije susjedne sile.

Sve se to događalo kada je predsjednik talijanske vlade lansirao u svijet svoj plan o četvornom paktu, kojim je Evropa trebala ponovo da bude podijeljena na »male« i na »velike«, i prema kojemu su »veliki« trebali da odlučuju o sudbini »malih« u njihovom odsustvu, kao za vrijeme berlinskog kongresa. U reakciji koju je izazvao taj plan, čuli su se naročito glasovi, da bi Italija time htjela da izigra one koji smetaju njenoj politici penetracije na Balkan, i ukazivalo se u prvom redu na zategnutost koja vlada između Italije i Jugoslavije. Pošto je za Italiju tada bilo od velikog značenja za unutrašnji i za vanjski prestiž da njen plan o četvornom paktu prođe, te da tako Rim makar i iluzorno može da odzime stav ishodišta svjetske politike — ona je ne samo pristala na bitne izmjene u paktu samom, nego je htjela ujedno da obeskrjepi sumnje u prave ciljeve pakta, te da pokaze miroljubivo lice prema svima i prema svakome. Francuski je tada zastupao u Rimu g. De Jouvenel, koji je poput modernih rekorda bio sebi postavio za cilj, da kroz šest mjeseci privede kraju sporazum između Francuske i Italije, pa je posve prirodno da je u takvu položaju bio prisiljen da se zadovolji izgledima umjesto konkretnih činjenica. A g. Mussolini je trebalo u prvom redu da otkloni protivnost Francuske, obzirom na opoziciju Male antante. To božnje ukidanje Komiteta za dalmatinsku akciju u takvu času trebalo je da izazove efekat: Pred pacifističkim teoretičarima izgledat će da Italija udara zaista novim pravcem čiji izraz treba da bude pakt u četvero, a g. De Jouvenel i g. Beranger, u želji da čim prije donesu kući gotove rezultate, još manje će ispitivati pozadinu stvari i navijestiti će već zoru jadranskog prijateljstva...

Formalno je sve tako. Komiteti za dalmatinsku akciju zvanično više ne postoje, ali kampanja za »talijansku Dalmaciju« danas je u Italiji jača nego ikad! I nikakovo čudo, kad se zna da je fašizam vješt u postizavanju rezultata i da mu nije bilo dosta da umiri savjest pacifista, već da je i iz toga htio da izvuče korist za sebe. — Umjesto jednog irendentističkog udruženja, čiji se otvoreno istaknuti cilj »oslobodjenja Dalmacije« teško dađe pokriti plaštem zvaničnog autoriteta. — bar zbog evropske javnosti. — stvoreno je udruženje širih razmjera, koje će moć otvoreno da radi sa blagoslovom najviših faktora, a čiji će ciljevi ostati isti. I ne samo ciljevi, nego i metode ljudi! Jer svatko zna da su Komiteti za dalmatinsku akciju bili osnovani od Udruženja ratnih dobrovoljaca, čiji organ je rimska »Volontà d' Italia«, a čiji vodji je Eugenio Coselschi. Danas je vodji novog udruženja za univerzalnost Rima isti Eugenio Coselschi, organ mu je i dalje »Volontà d' Italia«, a djelatnost mu se vidi najbolje iz svakodnevnih manifestacija za »talijansku Dalmaciju«, o kojima list piše. Ali dok bi prije zaista moglo da izgleda inkompatibilno, da g. Mussolini primi n. pr. u audijenciji članove Komiteta za dalmatinsku akciju, — u isto vrijeme dok uvjerava svijet kao njegov projekat za riješenje podunavskog problema ima miroljubive namjere prema Jugoslaviji, — sada već svi talijanski listovi od 19. i 20. oktobra javljaju kako je g. Mussolini primio u audijenciju Komitet za univerzalnost Rima, sa g. Coselschijem na čelu, i kako je »izjavio zadovoljstvo sa njihovim radom i dao im uputstva za daljnju aktivnost«.

Nego čak i formalno — Komiteti za dalmatinsku akciju postole i dalje, makar se oni zvanično nazivali drukčije. Zvanična lica i t. zv. velika štampa »ne znaju« naravski o tome ništa, jer bi to moglo da otvori oči naivnicima, ali zato štampa iz provincije i organi za propagandu, koji izgrađuju javno mišljenje, — ti još uvijek nazivaju stvar pravim imenom. Tako mi imamo pred sobom brojeve 7—8 irendentističke revije »Mare Nostro« od mjeseca augusta, koja još uvijek piše o djelatnosti »Comitato di azione dalmatica di Milano«, te publicira njegove cirkulare, — ma da je tobožnje ukinuće Komiteta za dalmatinsku akciju provedeno još koncem aprila!

Ali i bez toga. — sama djelatnost Udruženja za univerzalnost Rima pokazuje najbolje da se tu radi opet o Dalmaciji, a događaji u Italiji upućuju na to, da je akcija za »talijansku Dalmaciju« danas tamo življa nego ikad, te da je furor »oslobodjanja« ostajanja iz dana u dan veći. Sam organ g. Coselschog, »Volontà d' Italia« koji je ujedno i organ Udruženja za univerzalnost Rima, javljao je koncem ferija da »sa 1 septembra treba da prestane ljetni odmor u radu za dalmatinsku akciju, i da od toga dana Komitet treba da nastave svoju djelatnost još jače nego do sada«.

EMIGRACIJA U NOVOM SADU

Učvršćivanje organizacije — Novi plan za široku akciju u Vojvodini - Zaključci izvanredne skupštine novosadske Istre

Novi Sad, decembra 1933.

Kao što je ranije objavljeno, trebala je ova Skupština da se održi dne 5. novembra ali je zbog proslave Rapalskog dana dne 12. novembra i proslave dolaska Srpske vojske na Jadran 1913. god. koju je priredila »Jadranska Straža« skupština odložena za 28. novembra.

Skupština je bila vrlo lijepo posjećena, a bio je zapažen i veći broj članova iz provincije, kao iz Vršca, Gajdobre, Futoga i drugih udaljenijih mjesta.

Skupštinu je u 10 sati otvorio predsjednik g. Ivo Opašić, koji se najprije zahvaljuje prisutnima na odličnom odzivu. U svom lijepom govoru iznaša svrhu današnjeg sastanka i momente, koji su rukovodili Upravu da predloži izmjenu Pravila. Na tu ideju došla je Uprava, proučavajući svrhu društva i do sada postignute rezultate, te je došla do zaključka, da prava svrha još uvijek nije postignuta, a niži će se moći postići, bude li se ostalo pri starom. Naš rad je otvoren, a svrha mu je i propagandna. Zato moramo imati što većeg dodira sa domaćim pučanstvom. Ne vidi razlog, zašto ne bi i ostali naši sugrađani, jugoslovenske narodnosti, bili redovni članovi našeg društva i u njemu aktivno saradivali, samo ako imaju volje za rad. Imamo pjevačku i sportsku sekciju, u kojoj su najaktivniji upravo članovi, koji nisu emigranti dok emigranti članovi tih sekcija i ako su vrlo aktivni, nemaju one sposobnosti, koju imaju domaći. Vidi se dakle, da imade ljudi, koji razumiju našu težnju. Da bi ih još jače privukli nama i moralno ih obavezali za saradnju i pomoć, potrebno je naravski, da im i društvo nešto pruži, a to je, da budu i oni redovni članovi društva, sa svim pravima i dužnostima članova. Time postićemo dvojak uspjeh: moralni i materijalni.

No, da bi i nadalje sačuvali emigrantski karakter našega društva, osigurali smo si većinu u Upravi, tako da će naše društvo i nadalje ostati emigrantsko društvo, sa istim ciljem i istom svrhom.

Drugi razlog zašto predlažemo izmjenu pravila je taj, što po cijeloj Banovini, skoro u svakom mjestu imademo po kojeg člana. Ali šta mogu ovi pojedinci? Ništa drugo, već da nam mjesečno šalju Din 5.— članarine. A šta pruža društvo njima? Ništa! Da bi i ovi članovi, koji su van sjedišta našega društva imali nešto od njega, dakako uz pomoć tamošnjih sugrađana, eto, u tu svrhu dakle predlažemo izmjenu pravila, jer namjeravamo otvarati naše sekcije i podružnice čak i tamo, gdje nema emigranata, jer imade svuda idealista, koji su spremni raditi za našu stvar i našu ideju. Mi ćemo im slati i nabavljati predavanja, koja se odnose na naš emigrantski problem, problem Julijske Krajine, a po potrebi slati ćemo i naše ljude, koji će po svim tim krajevima držati predavanja o stanju našeg naroda pod Italijom, o njegovim mukama i žrtvama. Hoćemo, da sav narod bude upoznat sa patnjama i žrtvom koju je doprinjeo naš narod u Juljskoj Krajini za njihovu slobodu. Izražava nadu, da će se Skupština složiti sa predlogom Uprave.

Čita dopis članova emigranata iz Vršca, kojih imade oko 20, a koji traže, da se u Vršcu osnuje podružnica »Istre«. Dalje predlažu još neke izmjene u pravilima, iz čega se vidi, da su u Vršcu, već iz samog predloga, počeli da rade u duhu novih pravila.

Dobiva riječ sekretar Juričić, koji pozdravlja Skupštinu u ime Saveza i želi joj uspješan i plodonosan rad, a prisutni kliču Savezu i njegovom predsjedniku g. Dr. Čoku.

Predsjednik otvara zatim diskusiju, koja je bila vrlo opširna. U diskusiji palo je više predloga, koji su kasnije uzeti u obzir. Može se reći, da je diskusija na ovoj Skupštini bila na visini, iz čega se može zaključiti, da svima leži na srcu bolji napredak društva i ostvarenje njegovih ciljeva.

Pošto je predlog kod glasanja u princi-

pu prihvaćen, prelazi se na pretres pojedinih izmjerenih Pravila. Za vrijeme pretresa bila je diskusija takodjer na visini, te je na kraju, sa izvjesnim korekturama usvojen jednoglasno predlog Uprave o izmjeni pravila.

Skupština je primila ove izmjene:

U svrhu postizavanja društvenih ciljeva može Upravni odbor osnovati pojedine sekcije, koje se upravljaju u svome radu u duhu društvenih pravila i po Upravnom odboru propisanom pravilniku, koji kasnije odobrava glavna Skupština. Paragraf 5, glasi: Redovnim članom može postati svaki emigrant jugoslovenske narodnosti, bez obzira na pol i zanimanje, koji je navršio 18 godinu života, i svaki Slaven, državljani Kraljevine Jugoslavije. Redovna mjesečna članarina određuje se od Din 2—5, prema mjesnim prilikama, koju će u tim granicama određivati Upravni odbor do naredne glavne Skupštine. Nezaposleni članovi oporaštaju se od plaćanja članarine, dok traje njihova neuposlenost. U izmjenama se dalje predviđa proširenje Uprave, koja se sastoji iz predsjednika, 2 potpredsjednika, 2 sekretara i blagajnika i 5 odbornika, 2 odborničkih zamjenika. Predsjednik, I. potpredsjednik, I. sekretar, blagajnik te nadpolovična većina odbornika i njihovih zamjenika biraju se iz redova emigranata Jugoslovena sa teritorija primorskih slaven-skih krajeva, sada pod tuđom vlašću. U udaljenijim mjestima može Upravni odbor osnivati podružnice i sekcije, sa oznakom njihove stvarne i mjesne nadležnosti. Upravni odbor vrši nadzor nad njihovim radom. Osim tih izvriena ima i nekoliko drugih, manjeg značaja.

Pošto je skupština jednoglasno usvojila izmjenu pravila, predsjednik se ponovno zahvaljuje na pažnji i moli sve članove, da potpomažu Upravu u njenom radu. Skupština je završila rad poslije 12 sati, uz polike Nj. Vel. Kralju Jugoslaviji i jugoslovenskoj Istri.

Ovom izmjenom novosadska »Istra« moći će sada bez zapreka da razvije svoj program na široj osnovi nego li do sada, te vjerujemo, da će na tome uspjeti. Najvažnije u tome je pitanje podružnica i sekcija, koje je međutim riješeno. U najkraće vrijeme imat će novosadska »Istra« i svoju prvu podružnicu u Vršcu, gdje već sada rade tamošnji članovi u duhu novih pravila. Tako je na zadnjem sastanku u Vršcu, koji se imade održavaju svakog mjeseca jedamput, donijeto riješenje, da se u sporazumu sa Maticom u Novom Sadu, priredi u Vršcu na narodnom univerzitetu predavanje o Istri. Predavanje će održati g. Marjin Glavina iz Novoga Sada i to početkom mjeseca januara 1934. Pripreme su već u toku, te će »Istra« u svoje vrijeme donijeti izvještaj.

I u drugim mjestima radi se na tome, da se otvore podružnice i sekcije, te ako se bude išlo dalje istim tempom, ima nade, da će za kratko vrijeme u Vojvodini uskrsnuti nekoliko podružnica novosadske »Istre«.

Sa strane naših prijatelja i sugrađana, ugodno je pozdravljena ova namjera društva, te su se već neke ugledne ličnosti upisale u članstvo. Svakako to je jedan vrlo važan momenat u životu novosadske »Istre«, o kojem se ovisiti njen budući rad za našu stvar u Vojvodini. Da će uspjeti, u to ne sumnjamo, jer prateći rad društva, opažamo, da ono radi neumorno na svakom koraku svladavajući usput sve zapreke i poteškoće. Naravski, da uspjeh ovisi i o solidarnosti sviju članova o njihovoj slozi i saradnji, što se uostalom vidi naročito u zadnje vrijeme, od kada je osnovana pjevačka sekcija, koja je do danas tako napredovala, da će kroz kratko vrijeme moći nastupiti po prvi put na jednoj domaćoj priredbi, koja se sprema.

Sada ne preostaje drugo nego nastaviti i žrtvovati mnogo truda i vremena, da se postigne i opravda onaj optimizam, kojim se gleda u budućnost, te da se dodje do onog cilja, za kojim se ide.

Barba Lujo.

„ISTARSKA ŠUMA“ V SKOPLJU

PIRAMIDA V SPOMIN NAŠIH ŽRTEV.

Skoplje, decembra 1933. Tuđi mi smo nameravali dostići komemorirati 13 obljetnicu za nas tako usodepolne Rapalske pogodbe. Pripravljali smo akademiju s predavanjem nastopom tuk »Sokola«, ki nam gre v vsakem oziru na roko in petjem naših pesmi, zvečer pa bi se morala v Narodnem gledališču predstavljati drama »Za našo grudo« Toda rad, nepredvidenih zaprek smo bili, žal primorani opustiti za letos vsako prireditve.

Navzlic temu ni 12. novembar šel popolnoma neopažen mimo nas. Jugoslovenska Omladina Vardarske Banovine, namreč, ki je vedno kazala izredno zanimanje za naš emigrantski pokret in največje simpatije za zaslužene brate, imela je navedenega dne svoj obični zbor, in agilni predsednik osrednjega uprave inž. Ljubomir Marković je pri otvoritvi občnega zbora dej svoiega pozdravnega nagovora posvetil bratom iz Julijske Krajine njihovih borbi in njihovemu mučeništvu pod Italijo. Kot Južni Srbijanci, ki so še pred 20 leti vzdihovali pod turškimi nasiljem Jugoslovenska Omladina Vardarske Banovine najbolj razume kalvarijo in borbo jugoslovenskih bratov na severozapadu svobodne Jugoslavije in pozdravlja njih nezlomljivo narodno odporost. Da bi tem svojim čustvom dali viden in trajen izraz je g. inž. Marković predlagal, da Jugoslovenska Omladina Vardarske Banovine s sodelovanjem drugih narodnih organizacij v Skoplju na obrobju Vodna nasadi na lastne stroške in neguje »Istarsko Šumo«. Predlog je bil z burnim odobravanjem vseh prisotnih članov organizacije z akklamacijo sprejet kakor se je predsednik osrednjega odbora J. O. V. B. obrnil na predsednika našega društva »Trst-Gorica-Reka«, dra Josipa Sedmaka, ki je prisostvoval občnemu zboru, in ga prosil, da vzame na znanje sklep občnega zbora in ga sporoči društvu »Trst-Gorica-Reka«.

Dr. Sedmak je prosil za besedo in se je omladinj v imenu naše emigracije toplo zahvalil. V učinkovitih besedah se je pri tej priliki spomnil žalostne obljetnice in je na kratko opisal križev pot našega naroda v Juljski Krajini ter izrazil njegovo neomajano vero v končno osvobojenje.

Istarska Šuma se bo posvetila v prihodnji spomladni s sodelovanjem vseh narodnih organizacij iz Skoplja in seveda tudi našega društva. Pri tej priliki nameravamo odkriti v šumi sami priprosto piramido v spomin žrtev italijanske »civilizacije«.

Smatramo za svojo dolžnost, da se tudi na tem mestu Jugoslovenski Omladinj Vardarske Banovine, ki se je na zadnjem občnem zboru prekrstila v »Jugoslovenski Preporod«, in posebno predsedniku osrednjega odbora g. inž. Ljubomiru Markoviću prisrčno zahvalimo za vso ljubezen, s katero spremlja naš narod na njegovem križevem potu in za razumevanje in simpatije, ki ga izkazuje naši emigraciji.

MAJHNI PA VNDAR POMEMBNI POGREŠKI

Skoro po vseh hrvatskih in srbskih časopisih, v slovenskih bolj redko, se vedno opaža, da uporabljajo za slovenske in hrvatske kraje v Juljski Krajini mesto edino pravih slovenskih oz. hrvatskih krajevnih imen — italijanske. Mogoče se bo komu zdelo to brezpomembno, češ, to so malenkosti, ki ničesar ne pomenijo, pa vendar: kako bočemo dokazati Italijanom in ostalim svetu, da so bili ti naši kraji vedno slovenski in da so tudi sedaj pod Italijo še slovenski, če pa celo sami uporabljamo za njih italijanska imena.

Za razna tuja neslovenska mesta uporabljamo naša imena: Pariz, Dunaj (Beč), Rim, Carigrad, Atene, Bokarešt, Budimpešta itd. Za pristno slovenska imena pa: Filume (za Reko), Caporetto oz. Kaporetto (za Kobarid), Pusturnja (za Postojno). To je pa le nekaj primerov izmed neštetihi. Kaj ni to nelogično? Če ne priznavamo Julijske Krajine za italijansko last, ne smemo priznavati tudi italijanska imena za naše kraje. Naši časopisi bi lahko bili v tem oziru malo dosledni!

dao je je isto tako nedavno knjigu »Per la coscienza Adriatica« koja je sva posvećena »talijanstvu Dalmacije« i koja je dijeljena u 500.000 primjeraka po Italiji. U isto vrijeme izdao je i Silyio Peroni knjigu »Dalmazia Nostra« (Naša Dalmacija), koja je sva samo bojni poklič za osvojenje Dalmacije i za mržnju protiv svega što srpsko, hrvatsko, ili slovenačko.

U knjizi se kaže, između ostalog: »Dalmacija, naša zemlja, još nas čeka... Rimski orlovi su spremni da polete u zemlju koja je već pripadala Rimu i Veneciji... Mi spremamo duhove za pobjedu koja ne može izostati«. (Predgovor).

»Pa čak i onda kad ne bi postojao ni jedan Talijan u Dalmaciji, ta zemlja bi bila naša, pa pravu i po historiji, itd.« — A zašto Dalmacija »treba« da bude talijanska, to objašnjava g. Peroni kad kaže: »Velika je to nedaća za našu obalu koja je nezaštićena izložena opasnostima što mogu svaki čas da se pojave iz busija na drugoj obali«. Dakle, — Dalmaciju oni trebaju zato da od nje naprave stratešku bazu!... I konačno:

»Prvi cilj, prema kojemu gleda sa čvrstim povjerenjem i sa beskrainom ljubavi talijanska omladina, to je Dalmacija!« — I

zato, u koliko duže bude čekanje dalmatinske braće, u toliko nemilosrdnija će biti naša osveta i u toliko veća radost naše pobjede!

Ali to nije sve. I Francesco Gaudenzi izdao je takodjer knjigu, čiji je naslov »Roma-Duce-Impero« uzet upravo prema »motu« Komiteta za univerzalnost Rima, a koja je opet posvećena »talijanstvu Dalmacije«. Navesti ćemo samo ovaj pasus:

»Dalmacija je sva talijanska. Ona je talijanska po svom plavom nebu, po svojim rijekama (i što je najkomičnije, navodi im i imena, — čisto jugoslovenska: Krka, Cetina, Zrmanja, itd.). Ona je talijanska po svetosti viere koja ne poznaje kolebanja, u oduševljenju koje već čuje šum krila rimskih orlova, dok na moru već nazire velike talijanske ladje, ubojne djemije... Dalmacija je čitava talijanska, pošto težnja svijesti da oslobodi Dalmaciju i da je ujedini sa drugim talijanskim zemljama, ima vrlo stari korijen...«

Poslije ovoga, mislimo da bi bilo smiješno vjerovati da su Komiteti za dalmatinsku akciju u Italiji zaista ukinuti, i da se ista izmijenilo tamo u odnosu prema Jugoslaviji.

Niko Bartulović.

(Jadran, Straža).

POLITIKA V SPREMINJANJU SLOVANSKIH IMEN

Nihče naših znanstvenikov se ni še oglašil v obrambo uradno poitalijančenih slovanskih krajevnih imen! Ni dovolj, da so nam nešteta že popolnoma skazili, sedaj še mirno pustimo, da Italijani s svojimi spačenkami farbajo svet. Kdor po naša italijanska »znanost« in politiko in italijanski značaj, ta ne bo dvomil, da bodo baš ta skrpučana imena, ki so bila »prevedena« od znanstvenikov na »znanstveni« podlagi en dan služila kot dokaz italijanstva naše zemlje! Zato je nujno potrebno, da se svetu pove, kako so ta imena nastala!

Najprej se zavedajmo, da so lahi prevajali imena, to se pravi, da so jim vrnil pozet »staro latinsko obliko«! Tržaški zgodovinar Peter Kandler je že od davna pripravila to prevajanje! Avstrija je favorizirala italijanske oblike, jih imela kot uradne, jih celo rabila v vojaških in vseh drugih kartah! Kar je ostalo, so prevedli Italijani in renegati brez znanja slovanskega jezika, ko je Italija zasedla naše kraje! Znanstvenik, ki v Italiji govori za državo in narodnost, je nezmotljiv (pri nas je narobe, da je nezmotljiv tisti, ki ga ne briga narod)!

Kadar čujemo italijanske oblike naših krajevnih imen, ne moremo verjeti, da so jih ukazali ljudje, ki so doktorji in profesorji, n vendar je res! Prav tako prevajajo naša osebna imena, priimke, ti gospodje, da se moraš snejati, če bi ne vedel, da jim popolnoma nič ni za resnico, ampak da jim je vse cilj! In Italijani se ne motijo! Tudi ta »zunanja« oblika je pri raznarodovanju zelo važna! Zato moramo povedati svetu resnico o tej stvari, pokazati laž teh novih imen in ljudi!

Baš bedastoča, ki iz teh imen, osebnih in krajevnih, kriči, je branila marsikomu, da odgovori na to laž! Ta »bedastoča« je politika, in ničesar drugega. Moralo se je prevajati vedno tako, da bi bilo nedolžno smešno in neumno in da se tako ne bo zdelo najvini Jugoslovanom »vredno« — odgovarjati in protestirati! In iz italijanskih uradnih krajevnih imen res čuješ še vedno našo besedo!

Čemu torej izgubljeni sapo in čas?! Italijani so dobri politiki in so špekulirali prav, ker smo se mi tudi dali ugnati v ta kozji rog; bila je nadutost in naivnost! Mi namreč še vedno mislimo, da bomo s plemenitostjo zmagali podleža in da pravična stvar zmaga sama od sebe! Treba nam je dokazati z vso jasnostjo, da so priimki, ki jih dajejo Italijani našim ljudem lažnjivi in umetni. Isto moramo dokazati za krajevna imena! Že pred vojno se je pisalo n. pr. Aidussina za Ajdovščino, Sta Croce za Sv. Križ pri Trstu, Piedimonte za Podgora pri G. itd. Pod zaščito Avstrije so to naši renegati vse smeli. V teh treh imenih imamo tri predstavnike treh velikih skupin lažnjivih italijanskih imen. I. skupina izpači slovansko ime toliko da zgleda in zveni italijansko n. pr. Aidussina, Biglia (Bille), Duino (Devin), Cernotti (Cernotič), Primano (Prem). Ta skupina je najvažnejša in dela »znanstvenikom« največ preglavice. II. skupina prevede kar imena svetnikov: Sv. Križ — Sta Croce, Sv. Peter — San Pietro itd.; ta je najlažja! III. skupina pa prevede v pravem pomenu besede in prizna s tem, da je original slovanski! Ta skupina je tistim Italijanom v tolažbo, ki iz spačenk še ne čujejo italijanstvo zemlje! Podgora — Pie-di-monte, Črni vrh — monte nero d' Idria, Dolga poljana — Campo longo, Dolenja vas — Villa bassa, nemški Dornberg — Montespino; Knežak, nem. Grafenbrunn — Fontana del conte, itd. Kjer je le mogoče, je svetnikovo ime zraven, posebno tam, kjer je ime preveč kričeče slovansko: Zagorje — Sagoria San Martino, četudi zagorci nočejo o svetem Martinu nič čuti; Banjšice — Santo Spirito della Bansizza; Dolina — Sad Dorigo della Vaile; celo nemogoče ime za Pliskovico — Pliscovizza della madonna, ki zveni kot kletev, »Strokovnjaki« so iz Smarju pri Štanjelu naredili Samaria in ne Sta Maria, iz Smartnega pri Korksem pa San Martino, tudi ime Marije! Saleš je ostal Sales (!) in tako je marsikateri kraj gospodam skrjal svojega svetnika, ki ga je slovansko ime razodevalo!

Nekatera imena so se kar napisala v italijanski obliki in so že »rešena«, ker je le »slovanska zbirka« pokvarila (!) ime: Bača je vendar pravilno Baccia (n. pr. bacino bacio?), Bela — Bella (=la bella di Vipacco?, po devici je prišlo ime!), Grant = Grandi (ital. l. ime?!), Cerkno = Circhina (circo, circone? itd., saltinbankov je meg Lah! dovolj), Grgar = Gargaro (gargazare?, grgrajoči hrib), Homec = Comes (grofje lat.?), Kneža = Chiesa S. Giorgio (Slovani so naredili iz cerkve — Kneza?!), Kobarij = Caporetto (= capretta? Kozliček), Ladra = Ladra (= tatica?), Logje = Longo (doiga vas?), Mahničje = Machinici (macchina?, stroj, kar bi govorilo, da so imeli tam Rimljani stroje), Mlinsko = Molin, Novelo = Novello (=nova vas?), Nemci = Casali Nenzi (starijski plemenitišči in ne Nemci, Nenzi, kot n. pr. Rienzi?!), Penza = Puma (lanka vas?!), Sela = Sella (sedlo?), Sovodnje = Savogna (savona?), Sveto = Sutta (zašivana vas?, lat.), Volčji grad = Volci (lat. Volcae, — arum?, narod), Za Križ = Acris (sveti?) — seveda križ, in ne »za križem«!); Col = Zolla, in mogoče še par drugih! Vse to je pa velikanski nesmisel, popolnoma nemogoča tvorba! Med 670 našimi imeni je to vse, kar je med italijanskimi uradnimi imeni kolikor-toliko italijanskega, oziroma latinskega! Imena svetnikov seve-

Naša kulturna kronika

SLAVENI U NESLAVENSKIM ZEMLJAMA

»Slovansky prehled« o lužičkim Srbima, koruskim Slovencima i o našoj manjini pod Italijom

Praška revija »Slovansky Přeled« u svom posljednjem dvobroju za oktobar i novembar (broj 8—9) posvećuje odulji pregled o slavenskim narodnim manjinama u svojoj stalnoj rubrici »Slaveni u neslavenskim zemljama«. I ovi referati kao i do sada odlikuju se trijeznom iznošenjem činjenica dobrim poznavanjem stvari i mirnim, objektivnim prosudjivanjem prilika, što je također može se reći tradicija ove informativne slavenske revije, jednako kao što je tradicija da u sklopu slavenskih interesa, koje revija zastupa, ne ostavlja po strani, već budno i živo poklanja svoju pažnju životu slavenskih skupina u Evropi izvan granica njihovih nacionalnih država.

Lužičkim Srbima, koji su Cehoslovačkoj geografski najbliži i gdje odavna postoji visoka svijest i zauzimanje za ovu najmanju slavensku narodnu skupinu, posvećen je vrlo opširan prikaz. Podrobno se iznosi poznata proklamacija saske vlade, koju je dao u Budišinu njezin pretstavnik Siewert na sastanku od 20 septembra, na kojem su bili prisutni i neki predstavnici lužičkih Srba. Na toj je konferenciji Siewert izjavio, da će novi režim u Njemačkoj poštivati prava Lužičkih Srba u pogledu školstva, kulturnog razvitka, gajenja narodnih osobina, običaja, narodne nošnje itd. Siewert je u isto vrijeme osudio onu manju skupinu između Lužičkih Srba, koja prema njemu ne zastupa interese Lužičkih Srba kada u svijetu napada Njemačku i novi narodno-socijalistički režim koji da ne tlači Lužičke Srbe, već im u stvari garantira sva narodna i kulturna prava. Na to je predstavnik lužičkih Srba Dr. Herrmann izjavio, da su Lužički Srbi zahvalni vladi za njezina obećanja. I on se ogradio protiv onih — unutra i izvana — koji su protiv sadašnjeg režima.

Ovaj korak saske vlade i izjave njenog pretstavnika bile su učinjene da bi se demantirale činjenice i umanjilo ono značenje, koje je prije toga pobudio memorandum na francuskom jeziku, koji su u obranu Lužičkih Srba zajednički objavila evropskoj javnosti i uputila Ligi naroda Društva prijatelja Lužičkih Srba u Jugoslaviji, Cehoslovačkoj, Poljskoj i Francuskoj.

»Slovansky Přeled« k tome dodaje neke svoje opaske, koje bacaju pravo svjetlo na proglašene saske vlade odnosno riječi njezinog pretstavnika Siewerta. Ako vlada tvrdi, da pitanje Lužičkih Srba traje tek od prevrata 1918. godine — kaže praška revija — pokazuje da ne zna pravo stanje stvari. Govori li o protudržavnom radu malog kruga Lužičkih Srba protiv kojih je poduzela korake (što je Siewert otvoreno istakao) tada tvrdi nešto, što nije nikada ničim dokazala. Ako se govori, da se Lužičanima ne će braniti gajenje narodnih običaja, jezika u svagdašnjem životu, gajenje literature i izdavanje časopisa, to smatramo, kaže »Slovansky Přeled« kao samo po sebi razumljivo pravo Lužičkih Srba, a nikakvim velikim gestom njemačke vlade.

Odgovoru što ga je dao predstavnik Lužičkih Srba dr. Herrmann, list ne daje nikakva značenja u povoljnom smislu za saske vladu, već on svjedoči obratno, o pritisku, koji se vrši nad Lužičkim Srbima. »Slovansky Přeled« zatim iznosi konkretne primjere najnovijeg datuma, u kojima se ogledava taj tobože nakloni postupak prema ovoj slavenskoj manjini: u premještanju učitelja, u pritisku na društva itd. Na kraju ovog prikaza je interesantna bilješka redakcije lista, da ovim brojem

da ne dokazujuje latinštva, čepprav so latinška in so mogoče tudi od Italijana, ki je bil lahko prevesti Ostrožno brao z Mon forte patrijarh v Ogleju (II. skup) Istotako je (seveda napačno) ali pa Podbreg s Piediriva, itd. (III. sk.)! Vsega tega je mogoče ali le ena desetina vseh prevedenih slovanskih imen! Devet desetink pa je spačenk, brez smisla (čepprav je tudi ena desetina spačena in prisleparjena na račun svetnikov, itd.), pri katerih je sio le »a diplomat-sko zvit prevod, ki ga bodo morali ljudje sečasoma rabiti, ker ga morajo že obvezno z občevarnju z Lah, na pošti in v vsakem javnem kraju, kaj šele v narodu!

Sprva smo mislili, da jim gre le zase, da bodo znali, mogli izgovarjati naša imena, a smo se kruto motili! Italijanska imena v Italiji sami so nerazumljiva za latinista! V seznamih italijanskih krajevnih imen najdeš takšne gorostasne oslarije, nesmisli in prisiljenke kot nikjer drugje! Od kod bi mogli potem zahtevati, da bodo smiselna »latinska imena« v Juljski Krajini! Vsako slovansko ime nekaj smiselnega pomeni, a latinsko nobeno! Latinski jezik je nastal z državo in država ga je razširila po svetu, tako, da skoro niti v Laciju ni — latinskih krajevnih imen! Krajevna imena namreč kažejo vedno v pradobo vsake zemlje in prastanovalci Italije niso Latinci, ampak Semiti, Grki, Cetinci in drugi. Tako si gospodje predstavljajo tudi za naša imena! Italijan se ne briga, kaj pomeni ime njegovega sela, vasi, mesta, glavno mu je, da zveni — italijansko! Kaj pomeni »Livenza« je Italijanom deveta briga pa tudi bi rekel celo znanstveniku. Nam pa je jasno, da je ime te reke Livenica, torej slovansko. Naši ljudje izgovarjajo Livenca, kot

redakcija sama preuzima vodjenje lužičko-srpske kronike, jer ju je praški prof. dr. Kriječmar, koji ju je prije vodio, morao napustiti radi toga, što ima u Njemačkoj svoju rodbinu. To je nadasve nezgodna okolnost, kaže se u bilješci, ako se uvaži da lužičko-srpska štampa mora pisati kao što je naša (češka) štampa pisala u vrijeme rata, — i to u Njemačkoj, gdje nema danas niti listovne tajne, već se cenzuriraju dopisi iz Lužice u Cehoslovačku i obratno.

U prikazu, koji se odnosi na Koruske Slovence, »Slovansky Přeled« registrira trinaestu obiljetnicu koruskog plebiscita, koju su u ime slovenske javnosti komemorirala društva u Sloveniji. — Osvrće se dalje na izjave, kojima je Austrija obećavala Slovincima u Koruskoj sva prava, ali koja nisu ispunjena. Opširnije govori o školstvu. Od godine 1930-31, slovenski je jezik prestao biti obligatnim predmetom za slovenske djake u srednjim školama, te ga uče samo oni, koji ga izričito žele. U slovenskim općinama podučavaju samo njemački učitelji, a u slovenskim župama djeluju većinom njemački svećenici. List zatim spominje neke kulturne priredbe i manifestacije Slovence u Koruskoj — od kojih je jedna u augustu bila zabranjena radi otpora Velikonjemačkih krugova.

O našoj manjini pod Italijom čitamo također opširnu kroniku. Priopćio ju je kao i dosada sa mnogo mara i točnosti Josip Vuga.

U početku se prikazuje školske prilike u našim krajevima — deset godina poslije Gentile-ove školske reforme. Posljedice obuke su žalosne. Pravilo je, da prvi razred opetuje polovica djaka zbog toga, što ne pozna jezika u kojem je uče. Pučka obrazovanost, koja je pred svjetskim ratom bila na visokom stupnju, stalno opada i propada. Učiteljima-italijanizatorima pomaže svećenstvo, kojemu je uspjelo da gotovo sasvim izgura svoje slavenske kolege. Vuga zatim prikazuje prilike u t. zv. Beneškoj Sloveniji. Beneški Slovinci već cijelo desetljeće nemaju svojih škola, ali su od pamtivijeka imali molitvenike i propovijedi u crkvi na svojem jeziku. Sada im se i u tom pogledu čine zapreke, a vlast je počela i iz kuća oduzimati slovenske katekizme napisane u t. zv. rezijanskom narječju. Vuga nadalje govori o italijanizaciji crkve u Zadru te spominje ulični napadaj na hrvatskog svećenika u crkvi Sv. Ivana (8. IX), što ga je bila zabilježila i »Istra«.

Za poznati memorandum, koji su Nijemci i Jugoslaveni katolici pod Italijom iznijeli na katoličkom kongresu u Beču, »Slovansky Přeled« opaža slijedeće: »Memorandum će jedva što moći pomoći vjernicima ali je vrlo neugodan talijanskoj vladi, a osobito Vatikanu, koji ne može da sva svu krivnju na talijansku vladu, jer je ovdje indirektno označen kao sukrivac«.

Poslije ovoga što smo naveli, »Slovansky Přeled« donosi kroniku terora u Juljskoj Krajini kroz posljednja dva mjeseca, iznoseći u njoj u kratkim zbiljenim crtama sve one brojne slučajeve, koje redovno donosi naš list među svojim viještima iz Juljske Krajine, tako da svaki čitatelj ove ugledne i ozbiljne slavenske revije može steći pravičan sud o životu naše manjine pod fašističkom Italijom.

K ovome što smo spomenuli moramo dodati na koncu, da je isti broj »Slovanskog Přeleda« zabilježio i održavanje emigrantskog kongresa u Ljubljani pokazujući da mu nisu strane prilike i događaji u našoj emigraciji.

Ističe broj društava učlanjenih u Savezu, spominje ona najaktivnija među njima i karakter njihova rada. Ukratko je list zabilježio tok kongresa te iznosi da nas emigranata imade u Jugoslaviji oko 60.000. Interese tih emigranata, kaže »Slovansky Přeled« na koncu, zastupa tjednik »Istra« u Zagrebu, — organ Saveza — koji je laniške godine izdao i džepni kalendar »Emigranti«, — (a. r.)

NOVA KNJIGA NAŠEGA ROJAKA.

Naš rojak Anton Znidaršič, znan je iz raznih strokovnih listova in knjig zlasti kot strokovnjak v čebelarstvu, je pred kratkim spisal knjigo z naslovom »Nekaj reform knjigovodstva in pisarniške opreme«.

V svoji knjigi je avtor strnil mnogo gradiva, ki nazorno prikazuje zelo praktičen način kartotečnega knjigovodstva. V knjigi je navedenih tudi mnogo knjigovodskih pripomočkov, doslej še neobjavljenih. Nazorno prikazuje dalje raznovrstne trgovske knjige od blagajniške in dnevnika, do saldankontov in drugih računov. Knjigo zaključuje poglavje o novih oblikah omar. Te omare za kartoteke in druge pisarniške omare (za odlaganje korespondence in računov) so zelo praktične, bodisi z ozirom na dobro izrabljen prostor ali pa z ozirom na preglednost.

Knjiga je priročna in dobra v vsakem oziru, priporočljiva zlasti za tiste, ki so zaposleni s knjigovodstvom. V njej bo vsak našel marsikaj novega, ki mu bo koristilo celo v zelo dobro vodenem in praktičnem knjigovodstvu večjih obratov. Knjigo vsem našim rojakom toplo priporočamo.

Knjiga se naroča pri konzorciju »Detajlista«, Ljubljana, poštni predal 37.

NAŠA ČAKAVSKA LIRIKA U HRVATSKOJ ANTOLOGIJI MODERNE LIRIKE

Ovih je dana izišla u Zagrebu knjiga pod naslovom »Hrvatska moderna lirika«. Na 220 stranica u toj odlično opremljenoj knjizi sakupljena je najbolja hrvatska lirika od Matoša do danas. Antologiju su uredili mladi pjesnici Olinko Delorko i Dragutin Tadijanović. U toj antologiji posebno je poglavlje posvećeno regionalnoj lirici, to jest lirici u kajkavskom i čakavskom narječju. Kajkavsku liriku zastupaju Gustav Matoš, Fran Galović, Dragutin Domjanić, Tomislav Prpić i Nikola Pavić. Čakavsku liriku zastupaju Tin Ujević, Vladimir Nazor, Pere Ljubić i naši Drago Gervais i Mate Balota. Od Draga Gervaisa ušli su u antologiju pjesme »Tanac«, »Noćić«, »Briškula« i »Pod Učkun«. Od Balote: »Jena ljubav«, »Koza«, »Zornice«, »Moja mati« i »Moj otac«. Sastavljajući su se poslužili u izabiranju pjesama Gervaisovom zbirkom »Čakavski stihovi« i našim listom. — Izbor je vrlo dobar i izabran čakavski stihovi dobro nas predstavljaju. Bilježimo ovaj uspjeh naših pjesnika s radošću, a smatramo, da je to ujedno i jedan naš opći uspjeh. Afimacija i ulaženje u antologiju Gervaisa i Balote znači, da su to uistinu pravi pjesnici, koji zaslužuju najveću pažnju.

PREDAVANJE PROF. DEFRANČESKIJIA U BEOGRADU

Dne 4 decembra održao je naš profesor Ante Defrančeski jedno predavanje u Beogradu. Na poziv Jugoslavenskog profesorskog društva, sekcija Beograd, predavao je u prostorijama II. realne gimnazije »O principima i metodama rada nove škole«.

SIRK IZLAŽE U MARIBORU

Poznati naš slikar Albert Sirk izlaže svoja djela sa još četvoricom slikara u Mariboru (dvorana »Pri Orlu«).

NOVI DOKTOR

Nedavno je na zagrebačkom univerzitetu bio promoviran na čast doktora prava naš mladi sunarodnjak Milivoj Mezulić, odvjetnik, koncipijent u kancelariji svog brata dra. Hrvoja Mezulića, Cestjama!

Bistrica, Bisterca! Otdod italijanski bivši uradni naziv za II. Bistricu = Bisterza. (danes Villa Nevoso, da se zabiše ime Bistrica).

Tako tudi več drugih imen, n. pr. Drežnica = v it. prevodu Dresenza, ker izgovarjajo ljudje Dreženca! Danes je — da ostanem pri primeru — ime Livenza ljudem v Italiji popolnoma pristno »italijansko ime«! Tako bi postale tudi te »nedolžne spačenke, prikojene lagodnemu italijanskemu jeziku — nekaj pristno italijansko! Vprašajte n. pr. človeka iz »Udine« odkaj je ime mesta pa se vam bo čudil, da morate kaj takega vprašati, ker je — umevno italijansko — in Videm ima v mestu in pred vratj Slovence, ki še vedo za staro slovansko ime!

Italijanska politika prevajanja je torej popolnoma pravilna! Naši ljudje se niti ne zavedajo, kako jim postaja italijanska spaka domača in svakdanja in — čez 10 let bodo vsi rabili — italijanska imena!

Italijanska toponomastika ni znanost, ampak diplomacija in politika! Kar se je dalo prevesti, so prevedli, ostalo so prikojali italijanskemu jeziku, ki bo češ. kmalu tod zavladal! Če slovanski znanstvenik išče izvor nekega imena, hoče imeti njegov pomen, ker krajevno ime je od tistega jezika, v katerem se smiselno in zadovoljivo da razložiti! Italijan pa tega ni treba, ker on pravi, da je ime bogvedi katerega ljudstva pred Rimljani! Rimljani so ga prikojali latinščini, torej je treba do-gnati, ali se ga da iz slovanske

oblike prevesti v — latinsko, to pa mu je na tem polju skoro identično z — italijansko obliko! To je znanstvo, na katerem bazirajo italijanska narčna imena! Končno se vsaka figa da poitalijaniti, kot se je nekaj dala vsaka polatinit! Veikanska večina je prevedena takole: N. pr. Brezork postane Bresovico! Italijanski pravopis in izgovor, pa je! V Juljski Krajini je ime sunljivo, a v Furlaniji, še dalje v Italijo, je že italijansko, saj takih imen tam ni goli! Primerov bi lahko navedel na stotine! Kakšenkrat zadostuje le konenica, pa je italijansko! Tako bi postali lahko vsi slovanski kraji italijanski! Trbovlje — Treboglie, Moskva je Mosca, etc. etc.! Z ozirom na poitalijančeno plast v stari Italiji, kjer še živijo razni »doli«, »beli« polje, itd., so tudi pri prevodih naših imen pustili takšne nazive: Bela pristava je postala Bella Prestava, Dol — Dol, Kal — Cal (di Canale, itd.), Kuk — Kuceo, Malo polje — Poggie piccolo, vsekot med Latinci, (samo da »znanstvenik« ni smel »malo« vzeti za »zlo« (malo), kot so ti naredili!

Skraju: čas je torej že, da naši mo-zre iz naših imen dokažejo našo pravico do te zemlje, in da razkrinkajo italijanske namene! Ker — če bi Italijani imeli količ-kaj materijala, da dokažejo, da so naša imena iz italijanskih, bi to že davno storili! Ker pa tega niso storili, niti v tisku, niti v izpreminjanju naših imen, je jasno, da niti sami sebi ne morejo tega dokazati, in so zato vzeli takšno taktiko v prevajanju!

Ado Makarović.

STARI MALINARIĆ JE ŠA

Kad je stari Malinarić iz Malinske lamo uzgor malini na vilju mislija na bakalaj doša je kolap, on je sklopilja oči i sneu je bija kraj. Kako da se stari naglo odlučija sam: sada gren, stari Dubaščani, k vam na starinsko groblje, spod zvonika vela da buden jopet zemlja i šaka popela.

Tri noći je kuća svitlila i društvo pol starog sidilo more prez mira je šumilo, visoka voda je bila. Bracere i bragoci u portu su plesali u štivi su ribari spali,

kako vajk. Kako vajk je sunce zasvitlilo na mrtvi dan, obasjalo njive, drmune, more i vrhunce, kad su starog ponesli iz kuće van, kako vajk, barba Roko je vino točija i Zgombić na braceri pija, kako vajk.

Na dubašničkon groblju, u orlenoj zemlji iskopan jedan je grob, lipo po miri. Na konopu, ča su držali četiri stari Malinarić se zmaka. Par pedlji zemlje sad mu je dosta. Zbogom loze, njive i govoda, više ni straha od suše, vitra i leda.

Kad je stari tako u zemlju pobiga mi smo na nj hitali grude. a nidan ni plaka, kako da sve mladiće i ljude okolo, samo je jena pritiskala briga ma ne odviše teška, da ča dubaščanska zvona i njih nikad zakantati zadnji pozdrav.

I kad gledaš tako smrti na suncu, mež polji i stabli, uzgor mora ona ni zla, ni grda. Kako da pada grana od bora.

i riba okrene trbuh gori. Čovika samo malo njegova briga mori, Ni teško umriti. Mučno je samo suzu u tujan oku viditi.

10. XI. 33.

Mate Balota.

GLASOVI ŠTAMPE

VELIKI BERLINSKI LIST O JULIJSKOJ KRAJINI.

»Većina slovenačkog naroda, preko pola miliona Jugoslovena, bezobzirno su otrgnuti od narodnog organizma i lišeni svakog samostalnog života.«

Veliki berlinski list »Germania« donosi dopis o Jugoslaviji u kome se opisuju ljepote i uredjenje Jugoslavije, pa se između ostalog u dopisu opisuju ljubljana za koju se kaže da prekrasno leži okružena brdima, i govori o razviku ovoga kraja, o ljepotama Juljskih Alpa i o stanovništvu, pa se nastavlja: Gledajući sa ljubljanskog grada na Istok vidimo, na vedru danu, italijansku granicu, koja prolazi posred slovenačke zemlje. Većina slovenačkog naroda, preko pola miliona Jugoslovena, bezobzirno su otrgnuti od narodnog organizma i lišeni svakog samostalnog života. Ova rana je isto tako bolna kao što Južni Tirol za svakog Nijemca. U Slovenačkoj na mnogim vodećim položajima nalaze se Primorci iz krajeva koji su sada pod italijanskom vlašću, i oni uvijek misle na svoju izgublvenu braću. Sudbina primorskih Slovena od velikog je značaja po evropski mir.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA.

Londonski »Time and Tide« z dne 11 novembra je objavil pod gornjim naslovom sledeći članek:

Mussolini ima opraviti zadnje čase z velikim i nerodnim notranje-političnim problemima. Otpust letalskega maršala Balba ni le hitro dejanje diktatorja, ki se boji mlajšega tekmeča, ne da se niti popolnoma razlagati s težjo po zedinjenju in konsolidaciji oboroženih sil v enem ministrtvu narodne obrambe, Fašistična država se razvija v vojaško hierarhijo. Doslej ni bilo Mussolinijevo fašistično gibanje vojaško, temveč meščansko. Trpelo je poleg sebe monarhijo in držalo redno armado pod absolutno nadvlado civilne oblasti. Mussolinijeva »militia« je držala vsa važna prometna središča in armada je bila tehnično brez predstev, da bi se združila in nastopila proti režimu. Toda vedno je obstojala močna royalistična stranka; in dalo se je misliti, da bi v primeru Mussolinijeve smrti nemara armada poskusila se zbrati okrog kralja in pregnati može iz srednjega razreda, ki so ji tako dolgo poveljevali. Maršal Badoglio je glavna oseba v royalistično-vojaški skupini. Mussolini mu je bil odzvel eksekutivno oblast in položil široko Sredozemsko morje med Badogliem in Rimom. Sedaj pa bo kralj prvič jahal na čelu čet v fašističnem slavju. Badoglio se vrne iz Libije. In splošno se govori o »duhovnem združenju« narodnih sil. Izgleda da namerava Mussolini spojiti skupino royalistov in redne armade z lastnim vladajočim fašističnim razredom z namenom, koncentrirati sile za najvišji napor v velikih dneh, ki jih pričakuje.

KOROŠKI PLEBISCIT

Predavanje v omladinski sekciji v Zagrebu

V soboto, dne 2 decembra držal je v Oml. Sekciji predavanje Jože Vidmar, bivši pročelnik o koroškem plebiscitu in Saint-Germainski pogodbi.

Najprej je predavatelj v kratkih potezah opisal prihod kor. Slovencev v kraje, v katerih danes stanujejo, njihovo svobodno življenje pod domačimi narodnimi knezi, njihovo borbo skupaj z Ljudevitom Posavskim proti Karlu Velikemu, kateri jih je končno tudi podvrgel svoji in nemški oblasti, katere se niso nikoli več rešili.

Ali ideja Ljudevita živelja je v srcih kor. Slovencev in še bolj oživela z Napoleonovo Ilirijo. To idejo sa narodni borci kasneje širili na shodih in v knjigah, posebno za časa svetovne vojne in po vojni, ko so se nade skoro vseh Jugoslovanov izpolnile. Toda niso se izpolnile nade koroških Slovencev; zibelka staroslovenske moči in slave je ostala izvan meja Jugoslavije, vržena v še večje robstvo.

Prišlo je do plebiscita. Narod je imel sam odločiti o svoji bodočnosti. Toda evropska diplomacija je plebiscit izigrala, tako da volja naroda sploh ni prišla v poštev in je za nas plebiscit žalosno končal. Narod sam ni kriv, napravil je svojo dolžnost. Veliko vlogo pri tem je igrala Italija, kar dokazuje to, da se je plebiscit izvrševal pod nadzorstvom italijanskega kneza Borghese-ja.

Predavatelj je za tem v kratkih črtah pojasnil Saint-Germainsko pogodbo in njene zaključke. Po teh zaključkih zajamčen je koroškim Slovincem popolnoma svoboden kulturni in gospodarski razvoj na bazi lastnega jezika. Zajamčen je bil obstanek koroških Slovencev. Ista zaključki in obveze so veljale za nemško manjšino v Jugoslaviji.

Opširneje je predavatelj primerjal in prikazal položaj Nemcev v Jugoslaviji, kateri svobodno razvijajo svoj nemški kult, kateri se celo politično svobodno orijentacijo in vrhu tega oni tu priseljenici, medtem ko so koroški Slovenci autohtoni narod, podvrženi največji germanizaciji in nasilju, brez vsakega prava, državljanji drugega reda.

Na koncu pravi predavatelj, da avstrijska vlada ni izpolnila mednarodnih obvez, niti pokazala volje da to napravi. Radi tega je izgubila vsako pravo po vsakem zakonu in tudi po Saint-Germainski pogodbi, da vlada nad našimi koroškimi Slovenci.

Predavanje je bilo s strani poslušalcev toplo pozdravljeno, le škoda da je bilo na tako interesantnem predavanju malo ljudi.

Hvale vredno je tudi to, da je držal predavanje član Oml. sekcije in nadejam se, da bo imel še več posnemalcev.

Ru.

*

Predavanje 'Nikolinjsko veče.

U subotu, 9 decembra na večer održat će se u društvenim prostorijama redovni članski sastanak. Kao glavna točka je predavanje člana R. Udoviča »Historija kulturnog i ekonomskog napretka u Juljskoj Krajini od 1848 dalje«. Početak u 8 sati.

Ove nedjelje održaje se u društvenim prostorijama Nikolinjsko veče sa plesom. Svira društveni mandolinistički zbor. — Ulaznina (sa garderobom) 4 dinara po osobi. Početak u 4 sata poslije podne. — Pozivaju se članovi i prijatelji istarske omladine da toj prvoj našoj zabavi u ovoj sezoni prisustvuju u što većem broju. Darovi za samo Nikolinjsko veče primaju se dnevno do uključivo u nedjelju u 2 sata poslije podne.

LIJEPA NAŠA DOMOVINA

Od Peruna uzgoricom prema tjemenci Učke. Putem ču na čistini jednoj nabasati na krupan, gotovo pravilno izdijelan kamen. Pitam li mladog očvara, što u blizini svira na frulama nekakav starinski napjev, on će mi reći, da je onaj kamen pao s krila vilama, što su negda gradile Divić-grad u Pull.

Na svakoj stopi nešto naše starine i samo naše. Što sam pak kroz Sisolsku Provrtenu samo nazro, s najviše sam glavice Učke gledao punom dušom.

Lijepa naša domovino! — kliknulo bi mi srce svakog puta, kad bi se onamo popeo, a tako i sada: — Mila si nam ti jedina — zajecalo mi ovaj put srce, a ruke se same širile, kao da će od mlošte da zagre svu onu našu tužnu ljepotu od Premantura do Postojne.

Opet silazim. Sada ravno prema Lovranskoj Dragi, što se stisla u planini visoko nad Medveju. I dok se s mukom spuštam, sve mi se čini, kao da me nekako ljupko pozdravljaju svi oni humovi, dolovi, proplanci, medju koje sam prolazio, i da mi kroz tihi, gorski povjetarac šapuću:

Ja se zovem Veliki Dol. A ja Suhi Vrh. A ja Zaplasak. A mi Bele Steni, mi Rečine, Visočica... I to traje, čitava me povorka tih i drugih naših drevnih imena prati sve do proplanka, koji se zove — Knez grad. Tu treba malo stati na tlu, gdje se je jednom, više sadašnjeg Lovrana, dizao grad veće znamenitosti. Ime mu kaže, što je bio i ko je u njemu zapovijedao. Knez je to bio, naš knez!

Na tom tlu odigrali su se već i prije Karla Velikoga krupni događaji, i to između naših, koji su se ondje bili već prije uselili i tuđina, koji je htio da ih odanle makne ili pokori.

Oko lovranskog Knez-gradja vodili su se i poslije veliki bojevi. Nema sumnje, da je i veliki Ljutovid Posavski za svoje plemenite podvige naišao u svom kraju na izdašnu pomoć. Kad je grad porušen, ne zna se, ali već činjenica, da mu se je praslavensko ime sačuvalo u našem narodu do dana današnjega, do

IDRIJČANI — GANGLU

Ljubljana, 5 decembra.

Idrijčani so v ponedeljek zvečer zasedli veliko dvorano Kazine do kraja. Kako zanimiva, pisana, prikupna domača družba! Predstavniki vseh slojev: cela garda naših odličnih, splošno znanih mož, uradnikov, trgovcev, obrtnikov, bivših rudarjev, ki so prišli izpod tučjeve oblasti iskat v Jugoslavijo vsakdanji kruh. Ko je malo pred deveto uro vstopil v dvorano slavljeneč g. Gangl s svojo gospo ga je naša Idrija pozdravila toplo, bratsko. Spored družabnega večera je bil dolg. A ni šlo drugače. Govorniki so hoteli slavljencu izreči čim polnejšo mero zahvale, ljubezni, spoštovanja. Zlasti je poštini direktor dr. Janko Tavzes v skrbno in lepo oblikovanem govoru opisal vse Ganglovo delo v Idriji o njej in za njo. Bivši prosvetni šef dr. Stanko Bevk je prav neposredno obeležil slavljenceve osebene vrline. ljubljanski župan dr. Puc pa je v prisrčnem, mestoma šegavem govoru častil Idrijo. Kako je v odmel zagrmel

kazom je, da je i u vrijeme naših ranijih banova i kasnijih kraljeva bio na glasu.

Njegov knez vršio je svoju vlast ne samo na kraju nego i na moru, i meni se čini, kao da gledam, gdje se njegove »sagine« i liburne izvlače iz Ike, Peharove i drugih većih i manjih uvalica, da se prisajedine mornarici naših kraljeva Tomislava ili Krešimira, da zajedno udare na dušmana.

Iza Knez-gradja — mali Knez-grad, a onda čitav niz naših iskonskih naziva: Gorica, Plasini, Letaj, Draga, Brusovo brdo, Gerovo brdo, Strnice, Konjsko, Poljane, sa crkvom svetoga Petra, Osojnica i na vrhu drevni Veprinac. Opet jedna stara gradina, kojoj se prošlost gubi u vremenskoj noći. Udivljenja vrijedna crkva sv. Marka sa tri ladje i rijetkim rezbarijama ukrašen kor pokazuje da je i Veprinac imao svoj kapitol. Na dnu stepenica, što vode u crkvu, nalaze se ruševine negdašnjega kanonlčkog dvora, a ima i drugih podrtina, koje svjedoče o starosti grada. Ima i ložu, pod kojom se je u staro vrijeme sudilo jer je i Veprinac imao svoje župane, suce i satnike. I od njih, od tih naših starih hrvatskih župana i sudaca ostao nam je glagolski napisan Veprinacski zakon ili Statut, pa razni zapisnici Veprinacog suda, oporuke i drugi spisi. I crkvene knjige i napisi na crkvi svjedoče nam, kako se je i tu već od vijekova gajila naša riječ.

U Veprinac je često zalazio i umni Kurelac, a meni je neki starac pričao, da je onamo jednom zašao i Ljudevit Gaj, i njemu, onda sedamnaestgodšnjem dečku, prorekao, što će se sve dogoditi, kad se jednom uhvate u koštac Slaveni sa Nijemcima.

Njegovo se je proroštvo zbililo, ali ne sasvim: još mora nešto da dodje, pa da bude sve onako, kako je Gaj prorekao, nadovezao je onaj starac pa nadoda:

— Još će jedan rat da dodje, i naša će Veprinastina opet onamo, gdje je — kako mi je ono i Kurelac rekao — negda bila... V. Car Emin.

aplavz, ko je župan izrekel svojo vero v pravično odločitev v bodočnosti! Zelo toplo je bil sprejet tudi pozdrav mladine, ki ga je krepko, zanosno izpregovoril Lade Božič.

ZZelo učinkovito in užitka polno so se Idrijčani pokazali tudi z umetniško stranjo svojega sporeda: občinstvo je hvaležno nagradilo z odobravanjem samospjeve gđ. Kogojeve in Lenke Lapajnetove (ob klavirju ju je fino spremljal dr. Svara). Valo Bratina je krepko recitiral tri Ganglove pesmi, oktet ljubljanskega Zvona je pod vodstvom D. Matula prav levo zapel tri Prelovčeve. — a slednjič ne smemo v gardi idrijskih umetnikov prezreti Nikolaja Pirnata: on je ustvaril kip idrijskega rudarja, ki je bil ta večer poklonjen slavljencu.

V širokem, krasnem govoru se je E. Gangl zahvalil vsem započastitev. Živo je obujal spomine na svoja idrijska leta — in ko je le naznačil željo, da bi se za njegovo

sedemdesetletnico znašli v Idriji, so zasili vsi obrazi in je grmelo po dvorani od ploskanja in vzklikanja.

Bilo je seveda na idrijskem večeru poskrbljeno tudi za zabavo. Prelovčeva mnogo obetajoča potomca gđ. Vojka in 10-letni Zorko sta se postavila s svojim lastnim jazzbandom, Valo Bratina in Tone Kos pa sta se po idrijsko sijajno učila italijansčine. In žlikrofi so prišli na vrsto v številnih izvodih. Lepo je bilo. Če prej ne, vsaj ob letu naj se Idrijčani spet sestanejo, da bomo ljubljanci z njimi praznovali rudarsko zaščitnico sv. Barbaro.

JUGOSLAVENSKA MATICA U BAŠKI ZA ISTRU

Podružnica Jugosl. Matice u Baški sakupila je Din 607 prigodom objećenog udesnog Rapalskog dana za dragu braću bez ognjišta i slobode uz pozdrav patnicima kojih se slobodna braća uvijek sjećaju bolom i nadom u duši. Darovaše: Težačka Zadruga D 25; Dujmović F. C., Franko Magašić i Marija Rieci po 20; D. Vlekančić 15; P. Grandić, M. Kaftanić, Dr. Z. Čermakova, F. J. Matejčić, Juraj Matejčić, M. Francić, N. Hrabrić, I. Magašić, V. Bonefačić, K. Barballić, M. Čubranić, J. Maretić, I. Milačić, pop V. Premuda, B. Ribarić, N. N., J. Tancabelić, Z. Petar, K. Pajalić, L. Grandić, M. Dorčić, M. Desantić, I. Volarić, P. Tomša, M. Vuković, Mate P. Dorčić, Z. Grandić i N. Dujmović po 10; K. Mihalić 6; B. Čubranić, N. Vukasović, V. Barballić, prof. M. Maračić, D. Čubranić, D. Barballić, M. Dujmović, N. Barballić, J. Barballić, P. Dorčić, A. Marulić, N. Pajalić, N. Kvenić, Ana Dujmović, I. Dorčić, P. Bonefačić, I. Dorčić, mesar, M. Rode, M. Pajalić pekar, A. Doorčić krojač, I. ud. Dujmović, T. Hrabrić, D. Dujmović, Mare Mihalić Rajzkova, T. Hrelja, I. Barballić, P. Maračić, F. Barballić, Franjo Pajalić, Dume Barballić, B. Dujmović, P. R. Barballić, J. Slavina i D. Dorčić mesar po 5; A. Dorčić, V. Mihalić, M. Bonefačić po 4; Mate Baarbalić, C. Maštović, I. Krstulja, Seršić, M. Sulčić, Franka Barballić, M. Lagina, Dinko Barballić i Nikola Barballić po 3; V. Pahljić, Jelena Pajalić, J. Matašić, F. Hrabrić, N. Dorčić i Tancabetić Katica po 2 Din.

Jugoslavenska Matica u Baški uzorna je organizacija, neumorna u radu za plemenite ciljeve.

JEDNO VJENČANJE.

Dne 12 novembra o. g. vjenčao se u Tivtu g. Josip Grinbaum sa gđicom Divnom Čirić, pa se tom prilikom, a inicijativom g. Romana Laha, kapetana, sakupilo 164 Din u korist Jugoslavenske Matice. Darovateljima najljepša hvala, a mladencima mnogo sreće.

Podruž. Jug. Matice — Tivat.

DRUGA NAKLADA KALENDARA VEĆ SE RAZAŠILJE

Ovih dana počeli smo s raspacavanjem druge naklade kalendara »Soča«. Odučili smo se na drugu nakladu, da bismo mogli udovoljiti brojnim narudžbama koje su počele stizavati, nakon što je prva naklada bila razasana pojedincima i organizacijama. Sve one, koji su preuzeli prodaju kalendara iz prve naklade, a naročito organizacije, molimo, da raspacaju onaj broj, koji su od nas preuzeli, da ne bi uprava lista štetovala uslijed toga, što je dala tiskati drugu nakladu samo da spremno udovolji svojim pretpalnicima i prijateljima, koji su se na nju obračali zbog kalendara. Mnoga društva marljivo raspacavaju kalendare, no neka, koliko smo obaviješteni ne trse se mnogo, tako da nas to zabrinjuje. Nadamo se, da će i ova do kraja godine izvršiti svoju dužnost i da nas ne će staviti u nepriliku vraćanjem neprodanih kalendara, to više, što je i uprava lista izasla organizacijama sa svoje strane ususet.

One, koji su naručili kalendare, a još ih nisu primili, molimo da se strpe za koji dan-dva.

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Ante Lavrenčić, Maribor Din 10.—
Pfeifer Marija, Radomlje Din 5.—
Milan Rodić, Tjeseo Din 30.—

Da počasti uspomenu blagopokojne gdje Bradamante majke svog prijatelja i druga, daruje Boren Emili, Sušak, ovl. graditelj u fond

»Istre« Din 300.—

U prošlom broju objavljeno Din 28.231 35

Ukupno Din 28576.35